

14de Aarg.

1883.

26de Bind.

Gør Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af R. Thronsen.

31te December. — 24de Hefte.

Decorah, Iowa.

Paa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Norske Synodes Bogtrykkeri.

Entered at the P.-O. at Decorah as 2nd class postal matter.

„For Hjemmet“

et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

Det indeholder et afvejlende og omhyggelig udvalgt Læsestof, bestaaende af historiske Skildringer, Efterretninger om Opfindelser og Opdagelser, Missionsberetninger, Reisebeskrivelser, Skildringer af Lande og Folk, Dyre- og Planteliv samt

Kortellinger, Digte, Gaader og Blandinger.

Det udkommer med to Aft i Omflag to Gange om Maanedn (15de og 30te) og koster \$2.00 (til Norge og Danmark \$2.25) om Aaret i Forstud. Dermed er ogsaa Portoen betalt. Klubber paa 6 betalte Exemplarer faa det 7de frit. Penge sendes helst i Money Orders, Drafts (helst paa Chicago) eller Registered Letters, da Posterne ikke oeralt ere sikre. Nye Subscribenter behage at melde sig snarest muligt.

Adresse: K. Thronsen, Box 1014, Decorah, Iowa.

Vil man benytte anden Mand's Hjælp til at indsende Penge, da se til, at Vedkommende er paalidelig.

7 forudbetalte Exemplarer sendes 1 Aar for \$12.00.

 Real Estate for Sale. I have for Sale Town property and improved Farms and can suit almost any kind of wants in this line. The said property is situated in and around the City of Decorah, Winnesheik Co., Iowa. Prices low and terms to suit purchaser.

Apply to
(13 t. f.)

E. P. Johnson,
Office in Adams Block, Decorah, Iowa.

J. J. O. Gremm

fælger

**Pianoer, Orgler, Violin-Streng, Sy-Maskiner,
Oje, Naale etc.**

af bedste og billigste Slags, saa billigt, som det kan sælges.

Se ind til ham, førend De afslutter Handel med nogen Anden.

 Pianoer og Orgler stemmes, og Arbeidet garanteres.

Office i C. B. Shepards Juveler-Butik, en Dør Syd for Leonard's Bog-Store ligeoverfor Postofficeet
1 1/2

DECORAH, IOWA.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

14de Aarg.

31te December 1883.

24de Hefte.

Helenas Familie.

(En Fortælling om Rom i det første Aarhundrede.)

(Slutning.)

XXXVIII.

Jerusalems Fald.

Bespasian sad nu paa Thronen, og de romeriske Hære havde Tid og Leilighed til igjen at fortsætte deres Erobring i alle Retninger. Titus ilede til Judæa for at faa en Ende paa Krigen der.

Jerusalem blev det store Punkt for Angreb; al Kamp koncentrerede sig omkring denne Stad. Alle andre Fæstninger vare indtagne eller betragtedes som altfor ubetydelige at bekymre sig om; men her var endnu tilbage den stærkeste af dem alle, mægtig ved sin Stilling og Beliggenhed, men end mægtigere i Jødernes Dine ved den Almægtiges umiddelbare Beskyttelse.

Paaskefesten nærmede sig, og Stammerne droge op for at fejre den der efter Fædrenes Skik. Mere end to Millioner Mennesker fyldte den hellige Stads trange Gader og levede indenfor dens Mure i Hytter eller midlertidigt opførte

Tilflugtssteder, hvorfra de tænkte inden faa Dage atter at kunne vende tilbage til deres Hjem. Men til denne sammenspakkede Skare kom uventet den Efterretning, at den romeriske Hær var i Anmarsch. I Begyndelsen turde man ikke forlade Staden af Frygt for at blive overfalden af Fienden paa Veien, og siden kunde man ikke forlade den, fordi Fienden havde indesluttet den.

Hadde Jerusalem været, hvad den engang var, havde Lov og Orden hersket der, da kunde den maasse have trodsset endog Titus's Geni og den romeriske Hærs Styrke; men Lov og Orden var forlængst ophørt at herske. Byen var bleven et Bytte for Galskab og Fanatisme; Anarkiet herskede, og de høieste Værdigheder bleve trampede i Støvet. De romeriske Herskere vare fordrevne fra Staden, men i deres Sted var traadt Mennesker af et værre Slags: Mænd, som søgte at gjøre Brug af deres Lands Glendighed for at fremme deres egne

Formaal og fyldte Staden med en blodig Borgerkrigs Rædsler, medens Fienden stod udenfor dens Porte.

Tre fiendtlige Partier stred mod hinanden indenfor Murene. Eleazar holdt Templet, Johannes den øvre Del af Staden, og Simeon den nedre, og disse tre Partier kæmpede med en uholdende Tapperhed og en haardnakket Grusomhed og Vildhed, der kunde have sikret Nationen Seier, hvis den var bleven anvendt mod den fælles Fiende.

Det var til et saadant Sted, Isak kom, efterat Cineas havde givet ham hans Frihed. Folket havde Frist efter Bespassians Afreise til Italien, men den benyttedes kun daarligt. Han fandt Jerusalem delt i stridende Partier og opfyldt af Bøvhalse fra alle Kanter af Landet, som havde søgt did, mindre for at finde Sikkerhed end for at tilfredsstille sin Ergjerrighed og Noobegjærlighed. Han saa Mænd, som han maatte afsty og foragte, bestæde de høieste Embeder; han saa Partierne bortodfle Israels Styrke, og han fandt intet Dre villigt eller istand til at lytte til et fornuftigt Raad.

Alt dette fyldte Isak med Bitterhed. Han prøvede at gjøre Alt, hvad en ærlig og ihærdig Mand kunde gjøre; men hans Bestræbelser for at faa Enighed og Fred tilbeiebragt vare forgjæves. Det blev vansteltigt for ham, naar han saa, hvorledes forrykte og fanatiske Sværmere havde Herredømmet, og hvor faa ærlige Mænd der var, da at beholde den faste og urøffelige Tro, som han hidtil havde næret. Kampen i ham mellem Tro og Fortvivlelse blev skræffelig. Hans Forstand viste ham, at Staden var dømt; men Troen klyngede sig endnu svagt til Forjættelserne. Israels Guds Ansigt syntes at være bortvendt, og det var vansteltigt at tro, at han endnu havde til Hensigt at frelse sit udvalgte Folk; men

endnu vansteltigere var det at tænke, at dette udvalgte Folk skulde odelægges. Han prøvede at betragte Rædslerne omkring sig som en Straf for Nationens Synd; men Herrens Straffedomme hidtil havde altid havt den Hensigt og den Virkning at opdrage og rense og hellige hans Folk, og nog'n saadan Virkning kunde han ikke opdage her. Hvad han saa, var snarere den Galskab, som pleier at gaa forud for Odelæggelse: Alt spaaede det nationale Livs Oprivelse, Israels Ruin og Død.

Alle Omstændigheder omkring ham tjente til at gjøre hans Fortvivlelse større. Den Dag, han ankom til Staden, saa han paa Murene en mager, udtæret Stikkelse, hvis Udseende maatte bringe En til at tænke paa Israels gamle Propheter, — men vild og forskæddelig, med quistrende Mine, der strrede ud i det tomme Rum, og vidnede om en forrykt Hjerne. Han gjentog uophørlig et Ord, en eneste Ytring, der paa Isak, som nu hørte ham for første Gang, gjorde en uhyggelig Virkning og fyldte hans Sind med en rædselsfuld Anelse, som han kun af al Magt søgte at jage bort. Denne Ytring, som den vilde Prophet med hæst og monoton Stemme uafsladelig gjentog, var :

„En Røst fra Øst!

En Røst fra Vest!

En Røst fra de fire Vinde!

En Røst imod Jerusalem og det hellige Hus!

En Røst imod Brudgommen og Bruden!

En Røst imod det hele Folk!

Ve over Jerusalem!

Ve, Ve over Jerusalem!”

Isak havde hørt om denne Mand før. I Jhu Mar havde han raabt dette ud over hele Judæa. Han var bleven hudstroget og pint og straffet paa alle mulige Maader, men til ingen Nytte; Dag og Nat gjentog han sit uhyggelige Raab: „Ve

over Jerusalem! Ve, Ve over Jerusalem!"

Folket var blevet vant til ham og betragtede ham som en stakkels Idiot, der ingen Skade gjorde; men paa Jsaf og paa Enhver, der hørte ham første Gang, maatte hans frygtelige Ord gjøre en rystende Virkning. Andre rædselsfulde Varsler var der ogsaa. Da Jsaf den første Aften efter sin Ankomst til Staden vandrede i sørgmodige Tanker omkring i Gaderne, bemærkede han, at Skarerne, som vrimlede frem og tilbage med forstrækkede Ansigter, saa opad og betragtede Himmelen. Han fulgte Retningen af deres Blikke, og den samme Forstrækkelser betog ogsaa ham. Der, midt paa Himmelen, saa han Omridset af en Komet, hvis Stikfelse lignede et Sværd, der truende pegede mod Staden. En paniist Skrå betog Mængden. Aften efter Aften saaes dette truende Sværd og blev større og tydeligere, brændende ilbrodt paa den mørke Himmel.

Da hans første paniiste Skrå var over, negtede Jsaf i sin lidensfabelige Kjærlighed til sit Folk og i sin stærke Tro paa Israels Gud bestemt at se paa dette Legn med Frygt. „Nei", raabte han, idet han overalt tiltalte Folket, „nei, dette er ikke et Rædselsstegn, men et Haabets Legn. Det er Klostet om Befrielsen. Thi hvorledes maa Israel blive befriet? Ved Sværdet, som altid før; dog ikke ved noget Menneftes Sværd, men ved den Almægtiges Sværd, som han nu sætter der lige for vore Dine i Stjernerne for at fortælle os, at han er trofast. Lad os berede os til at modtage ham! Han kommer! Halleluja! Priset være hans Navn!"

Og Jsafs lidensfabelige Ord opildnede Folkets Hjertier. De gjentog hans Raab, og ti tusinde Røster skreg: „Halleluja!"

Men det oprørte og bevægede Folk kunde ikke fastholde Haabet. Deres Hørelser veylede idelig, og de bleve et Bytte for alle Slags urolige og phantastiske Forestillinger. Lustinder af Rygter fore omkring. Man havde hørt Røster fra Mandeverdenen, seet Synere i Luften, glimrende Lys havde været seet i Tempel, en af Portene havde aabnet sig af sig selv, fort: der berettedes om alle mulige Slags Ferteegn, og Glæde og Skrå, Frygt og Haab veylede uafsladelig hos Skarerne.

Til en saadan ophidset Stad var det nu, Romerne kom. Da de første Legioners suntkende Rækker kom tilsyn, havde Folket ingen Frygt. De troede, at Guds Folk nu paa denne Maade var stillet Ansigt til Ansigt med sine Fiender, og at Enden vilde blive disse Fienders fuldstændige Udælgelse.

Jsaf var overalt paaferde og udraabte dette, onstende at opflamme Alles Hjertier, og haabende, at, naar Romerne lagde sig til at beleire Staden, skulde al Strid og Uenighed indenfor dens Mure ophøre.

Romerne op slog sin Leir udenfor den lavere Del af Byen, den eneste Side, hvor en Beleiring var mulig. Paa den anden Side var der steilt og brat.

Føderne stode ikke ledige. Et Raseri gif igjennem det fanatiste Folk, da det saa Fienden saaledes lægge sig foran den hellige Stad med sine Vaaben og Krigsapparater. Jsaf saa, at det var Tid at være virksom. Romerne maatte anfaldes med uventet Hestighed. Han havde fra sine tidligere Bedrifter, især ved Jotapata, vundet et stort Ry, og store Skarer flokkede sig under ham, rede til at følge ham til ethvert Angreb. Han saa snart en Leilighed, og med ildfulde Ord og flammende Dine gif han om og opmuntrede sine Følgesvende.

Romerne arbejdede paa deres Forstandsninger. Den tiende Legion laa nærmest. Bludselig blev Portene revne op, og en tallos Skare Jøder styrkede ind paa dem; i Spidsen for den var Ifak. Romerne havde endnu ikke faaet sine Løbegrave færdige, saa Pladsen var aaben for Fiendens Angreb. Med deres sædvanlige Bestemthed og med Noget, der havde Lighed med Foragt for den udisciplinerede Skare, foran dem, dannede de sieblikkelig en Slaglinie og ventede rolig paa Anfaldet. Det kom. Med et tordnende Raab, der gjenlød fra de omliggende Høider og klang ud over Byen og igjennem Romernes hele Leir, styrkede Jøderne ind paa sine Fiender.

Romerne kjendte til det fortvibledede Raaseri i Jødernes Angreb; men noget saa voldsomt, som dette, havde de endnu ikke erfaret. Romerne stod som en Mur med Landser og Skjold; men Jøderne brød sig hverken om det Ene eller det Andet. Hver af dem var villig til at kaste sig imod den fiendtlige Landse og ofre sit Liv, om han derved kunde bryde Fiendens Rækker og aabne en Veir for sine Landsmænd. Det første Anfald blev tilbagedrevet, ligesaa det andet og det tredje. Men Jøderne traf sig hver Gang kun tilbage for atter og med end større Hestighed at storme løs i forogede Masser, der uafslædelig strømmede ud af Portene. Omfider, ved det fjerde vandræddige Anfald, veg Romernes Midtlinie en Smule tilbage. Hundreder af Jøder kastede sig ind imellem dem. Ifak snappede en romersk Fane og raabte høit til sine Mænd, der med fornøyet Iver kjæmpede sig fremad, trængte sig helt igjennem den brudte Linie og snoede sig om Fiendens Række foran og bagtil. Romernes Mod sank. De vare forfærdede over Fiendernes Vildhed og saa sig angrebne paa alle Sider; de kunde ikke

længere holde Stand, men traf sig tilbage i paniisk Skæk og flygtede i alle Retninger, medens Jøderne forfulgte, anførte af Ifak, der svingede den erobrede Fane høit i Veiret.

„Halleluja! Gud har givet os Seier! Israels Gud kjæmper for os!“ var det Raab, der rungede midt i Kampens Tummel, og Jøderne troede nu fast, at deres Forløsningstid var kommen, og at deres Fiender vare i deres Magt.

Men det var kun en Legion, som var dreven tilbage. Nærmest den tiende Legion laa Labeo med sin. Hans Soldater vare bekjendte med Jødernes Angreb og havde været prøvede i de stærpeste Sammenstød. De stode nu ordnede og færdige til Kamp, og da den tiende Legion flygtede, og Jøderne forfulgte, marscherede Labeo og hans Soldater imod dem for at fornøye Kampen.

Hele den romerske Hær var nu paa Benene, og Legion efter Legion avancerede frem. Men Jøderne, ophidsede ved den vundne Seier og ved Troen paa Israels Guds Bistand, vare ikke saa lette at faa Bugt med. De faldt i hundredevis og tusindvis, men Romerne faldt ogsaa, og det var med Bansteligbed, at deres Linier kunde holdes sammen og de Levende sieblikkelig udfylde de Faldnes Plads. Labeos Legion vaskede omfider og begyndte at falde tilbage. Forgjæves prøvede han at opmuntre og tilskynde dem at holde Stand. Han stod i Spidsen for sine Soldater og satte kjæft sit Liv paa Spil, og Cineas viste ved den anden Ende af Linien et ligesaa stort Heltemod; men Soldaterne gæde efter, og skjønt Linierne forbleve ubrudte, bleve de dog Skridt for Skridt drene tilbage.

Midt i Kampens Hede gientjendte Cineas Ifak, der svingede den erobrede Fane og, skjønt midt i den tætteste Fægt-

ning, syntes at være bestykt af en usynlig Haand, thi intet Stod rettet mod ham havde nogen Virkning. Hans Raab klang skarpt og klart: „Halleluja! Israels Gud er her!“

Cineas tænkte, at alt dette kunde været undgaet, om han ikke havde givet Isaf fri, og han fristedes til med Bitterhed at bebrejde sig, at han havde gjort det. Mere og mere trængtes Romerne tilbage og dreves til Siden opad en Straabakke, fra hvilken Soldaterne i fuld Udstrækning kunde se Massen af de Fiender, der angreb dem, og dette Syn fyldte dem med Rædsel. Fortvivlet ilede Cineas over til Labeo, og de to Venner holdt midt i Kampens Hede en hastig Raadslagning. De saa, at Kampen kun foregik i Jødernes Front, at de vare udisciplinerede og mere vandt Fordel ved deres raas Styrke og hensynsløse Dpofrelse af Liv end ved Nogetsomhelst, der lignede Krigskunst, og at deres Flanker og Bagtrop vare aldeles ubeskyttede. I saa Diebliske havde de lagt sin Plan. Ved en behændig Manøvre lykkedes det Labeo at trække en Del af sine Mænd ud af Kampen, over Straabakken og tilvenstre, og med et høit Raab faldt de ind i Flanken af Jødernes tætte Skare. En anden Legion marscherede samtidig op imod Fronten. Jøderne vare usforberedte paa dette Anfald fra Siden og kom i den yderste Forvirring, anfaldt og trykket fra begge Panter. De overvældedes aldeles og feiedes væk i alle Retninger. De søgte at undfly, men dreves hen imod den steile Straaning, nedad hvilken de styrkede i store Masker, efterfatte af Romerne. Kampen blev til en Slagting, og Tusinder faldt for de romerske Sværd, medens andre Tusinder flygtede langs nedad Dalen og vare heldige nok til at frelse sig ind i Staden igjen. Blandt

disse var Isaf, der endnu fastholdt den erobrede Fane og førte den indenfor Jerusalems Mure.

Saaledes endte denne vilde Fægtning. Men Jøderne tabte ikke Modet. Dag efter Dag forsøgte de nye Angreb. Men Romerne havde snart fuldført sine Forstandninger og kunde nu ikke saa let anfaldes. De vandt stadig Fordel, medens Jøderne tabte, og deres svære Krigsapparater bleve snart bragte til Anvendelse under Stadens Mure. Deres Catapulter og Balistaer slyngede Kastespyd og uhyre Stene mod den uslykkelige Stad, og deres Murbækningsapparater tordnede mod dens solide Mure. Stenenes uhyre Storrelse gjorde en frygtelig Virkning, idet de faldt knusende paa Alt, hvad de rammede, og Jøderne forfærdedes i Begyndelsen, raabte advarrende til hinanden, naar de saa dem komme farende igjennem Luften, og løb for at søge Ly. Den vilde Prophet vandrede omkring paa Murene som hidtil, stadig udraabende sit „Ve!“ som for. Saa agtede paa ham. En Dag, da han stod der og skreg sit: „Ve over Jerusalem!“ blev der raabt blandt Soldaterne: „Stenen kommer!“ og Alle ilede i forskjellige Retninger for at søge Sikkerhed. Men Propheten blev staaende stille.

Da klang hans Stemme ud over Muren med et forfærdeligt Udtryk: „Ve, Ve over Jerusalem! Ve, Ve over mig!“ og i samme Dieblit faldt den svære Sten ned paa hans Hoved, og han laa knust under den. Hans Røst var forstummet for bestandig.

Jerusalems massive Mure skjælvede under Romernes Murbækningsapparaters frygtelige Slag, og trods Jødernes vanvittige Bestræbelser for at hindre det, lykkedes det omsider at tilveiebringe i den første Mur, der omgav den nedre

Del af Staden, en Bresche, gennem hvilken nu de romerske Soldater styrkede ind. En frygtelig Kamp paafulgte. Romerne fægtede sig frem gennem Gaderne, og Jøderne bleve trods sin Tap- perhed drevne tilbage og nødtes til at søge Tilflugt indenfor den anden Mur, der omsluttede Akra. Den lavere Del af Staden blev i Romernes Bold, og Titus op slog der sin Leir og begyndte at angribe den anden Mur. Jøderne vare mere modløse, men endnu ikke haab- løse. De ventede endnu paa Befrieren, og Sungen var standhaftigere i sit Haab end Isak. „Timen er endnu ikke kom- men“, sagde han; „først, naar vi selv intet Mere kunne udrette, vil han aaben- bare sig.“

En Bresche blev omsider ogsaa aabnet i den anden Mur, og de ivrige Soldater styrkede ind gennem den og trængte sig frem i Stadens ovre Distrikter. Jø- derne trak sig først tilbage og tillod dem at komme frem, og Romerne marscherede begejstrede gennem Gaderne, drivende sine Fiender tilbage og visse paa, at Seieren var i deres Hænder. Men imidlertid forsømte de at udvide Bre- schen, gennem hvilken kun et mindre Antal Soldater kunde komme ad Gan- gen, og pludselig gjorde en uhyre Skare Jøder, som havde samlet sig der, et voldsomt Anfald mod dem, der søgte at trænge ind; Andre kastede sig over dem, som allerede vare indenfor Murene, og en voldsom Kamp begyndte overalt om- kring i Gaderne. Romerne vare om- ringede paa alle Sider; hvert Hus syntes pludselig at være fyldt med rasende Mennesker, der fra Tage og Vinduer slyngede store Stene og alle slags Kaste- stys ned over dem. De søgte at trække sig tilbage, men det var umuligt; de vare omringede overalt, affaarne Til- bagegang og affaarne fra Forstærkning

gennem Breschen, og de faldt paa alle Kanter som Offere for sine Fienders Havn.

En romersk Officer stod et Sted med Ryggen støttet op mod en Mur og kjæm- pede længe mod en Flok Fiender, indtil han oien synlig var aldeles udmattet. Pludselig styrkede en af Jødernes ivrigste Ledere henimod ham med opløstet Baa- ben. Romerne holdt sit Skjold frem og beredte sig til at besjæmpe denne nye Angriber; men hans Fiende lod sin Landsje falde.

„Cineas!“

„Isak!“

Gjentjendelsen var øieblikkelig og gjen- sidig.

„Tilbage! Tilbage!“ raabte Isak til sine Vedsagere. „Denne Mand er min Fange.“

Man syntes ikke at være meget villig til at adlyde, thi Flere trængte sig ivrigt frem mod Cineas; men Isak kastede sig imellem. „Tilbage!“ raabte han igjen. „Den Første, som rører ham, dør. Han er min.“

Noget i hans Stemme og Udtryk indgjød Respekt, og man trak sig tilbage.

„Denne Veil!“ raabte Isak til Cineas.

„Hurtig! Det gjælder Livet!“ Og han ilede ind gennem en Døraabning. Cineas fulgte. Isak ilede op til Taget af Huset og passerede over adskillige Tage, derpaa med igjen og igjennem en lang Gade. Flere Gange bleve de stand- se, men Isak forklarede, at Cineas var hans Fange, og man lod ham, sjønt uvilligt, passere. Omsider naaede de et Hus, hvor Isak atter steg op til det øverste Stokværk og førte Cineas ind i et Værelse. Huset syntes at være uden Beboere, og da Cineas saa ud igjennem et Vindue, opdagede han i Gaardsrum- met et stort Antal Lig. Isak bemærkede den Gysen, der for igjennem Cineas ved

dette Syn; thi det var Kvinders og Børns affjælede Legemer, han saa.

„De ere sultede ihjel“, sagde Ifak med en hæst Hviiffen, der gjennembevædede Cineas's Hjerte.

„Her“, tilfoiede han efter en Pause, „her er De sikker.“

Cineas sagde Intet, men vedblev at betragte de affjælede Legemer i Gaardsrummet. „Ak“, raabte han omsider, „hvor I lide!“

„Lide!“ sagde Ifak; „ja, det er Lidelse, som Ord ikke kunne beskrive, Tanken ikke fatte.“

„Hvorfor ville I ikke give efter i Tide?“ suktede Cineas.

„Give efter! Aldrig!“ raabte Ifak med sin gamle Hestighed. „Hver Jøde vil hellere dø end give efter. Vor hele Nations Existence beror paa Udfaldet af denne Kamp.“

„Der kan kun blive en Ende paa den,“ sagde Cineas. „Hvem kan staa sig mod Rom?“

„Jøderne have et Haab, som Romerne ikke have Forstand paa.“

„Haab!“ sagde Cineas med et medlidende Smil.

„Ja, og mere end Haab, — Tro, Overbevisning. Abrahams Gud vil aldrig bryde sin Pagt. Han prøver os haardt; men han vil endnu frelse os. O du almægtige Gud og Herre! hvortil al denne Lidelse? Hvorlænge vil du prøve os? Hvorlænge skal Fienden triumphere. Hvorlænge, o Herre, hvorlænge?“

„Titus er barmhjertig; han har Medlidenhed med Eder,“ sagde Cineas. „Han vil gjerne forhindre Eders Odelæggelse; men hvad kan han gøre, saalænge I ikke ville give efter? Kunne I ikke vende tilbage til den gamle Lydighed under Rom, der dog gav Eder saa stor Frihed? Eders Tempel vilde dog blive Eders eget.“

„Under Rom! Nei — aldrig. Nu er Tiden kommen, da Herren selv vil komme og regjere sit uddalgte Folk. Dagen er nær, og vi kunne vente, til han aabenbarer sig. Vi kunne lide endnu mere; vi kunne endnu udgøde flere Taarer og mere af vort Blod for hans Skyld, som skal blive vor Frelser og Befrier.“

Cineas sagde Intet. Han beundrede denne Tillidsfuldhed, saa feilende i sit Maal og dog saa stærk, som midt i Fortvivlelsen haardnakkethed klyngede sig til Gjenstanden for sin Tro. Han vidste, hvor falskt Ifaks Haab var. Han vidste, at denne Frelser, som de i Usforstand endnu ventede paa, allerede var kommen og havde udført sit Frelserverk paa en ganske anden Maade og i en ganske anden Mening, end de vilde have. Prophetierne om Kristus og om Jødefolkets Stjebne stod for ham, og han vidste vel, hvad Enden nu maatte blive. Men han havde Deltagelse og Taarer for denne Sjæl, som her stod for ham opfyldt af et Haab og en Tro, der dog saaledes skulde stufes.

Hans egen Stilling var nu fortviolet. Hans Liv var reddet, men for hvor længe? Han var i en Stad, hvor Folk døde af Hunger hver Dag, hvor Mennesker kjæmpede med hinanden om Fødemidler, og hvor Hungersnøden odelagde i en høiere Grad end Romernes Sværd. Han var i et forladt Hus, men blev han opdaget, var han fortabt. Ifak selv vidste ikke, hvad han skulde gjøre med ham. Det var umuligt at sætte ham i Frihed, thi Murene vare nu altså vel bevogtede til at Nogen kunde komme over dem uden at blive opdaget.

Det varede dog ikke længe, før en Leilighed til at undkomme tilbød sig. Romerne beredte sig til et nyt Anfald. Breschen blev udvidet, og store Mængder

af Frigere trængte sig paantyt ind gennem den og marscherede langsomt og sikkert gennem Gaderne, drivende Jøderne foran sig og sikrende sig mod uventede Overfald fra Husstagen ved at sende Flokke af Soldater ind i ethvert Hus for at nedfable hvert levende Væsen, som fandtes der. Paa denne Maade indtog de hele denne Del af Staden, det saakaldte Akra, og Jøderne bleve drevne op til Zion og Moria Bjerg, hvor Templet og Antonias Borg laa.

Paa sin Marsch gennem Akra passerede Romerne ogsaa det Hus, hvor Cineas var indespærret. Han hørte deres Skrig, saa den romerske Fane viste, ilede til Husstaget og blev reddet.

Det sværeste Arbeide laa nu igjen for Titus. Templet var en stærk Fæstning, og Antonias Borg var istand til alene at modstaa en hel Hær. Førend Titus begyndte nogen Beleiring her, tilbød han Jøderne Fred; men hans Tilbud forkastedes med Haan af det vanvittige Folk.

Sammenpakkede, som de nu vare paa Zion, steg Hungersnøden til det Høieste. Føde var kun at opdrive ved at plyndre og stjæle. Mange prøvede at flygte over til Romerne; men de Overstbefalende udstedte Forbud herimod og udfillede Bagter for at forhindre det. Hidtil var det lykkelige Mange af og til i Nattens Skjul og med største Fare for Livet at komme frem og tilbage over Murene og bringe Levnetsmidler fra Omegnen ind i Staden. Men nu, da Titus, efter flere mislykkede Forsøg paa med Magt at overvinde denne øverste Del af Staden, saa, hvilket vanskeligt Arbeide det var, besluttede han paa det Strengeste at indeslutte den og ved Hunger bringe Indbyggere til at overgive sig. Legionerne bleve anbragte i Afdelinger rundt om i Staden, og hver Mand arbeidede med en saadan Jær, at i den

førte Tid af tre Dage var Jerusalem omgivet af en Vold, over hvilken Ingen useet kunde passere.

Da Arbeidet var fuldført, gik Titus, ledsaget af sine Officerer, rundt omkring for at betragte det, og da de kom paa den Side, hvor Ginnoms Dal laa nedenfor dem, saa de et Syn, der lydeligere end Ord talte om Beleiringens Rædsler. Ubegravede Lig bedækkede i tusindvis Bunden af Dalen og Skraaningen, nedad hvilken de vare ligegyldigt kastede af den, der havde baaret dem bort, og deres Forraadnelses Stank opfyldte Luften. Titus gyste. Ogsaa Cineas, der var blandt hans Ledsagere, bævede ved at se dette Regn paa den yderlige Glendighed, der herskede i Staden. Isaf saa og solte Rædslerne indenfor Murene. Hver Dag bragtes nye og forfærdelige Beretninger til hans Dre, Beretninger, som han ikke vilde tro, indtil et Tilfælde indtraf, der var saa aflykkelig, at han siden var tvungen til at tro Alt, og den Tanke, at Gud virkelig havde vendt sit Ansigt bort fra Israël, bemægtigede sig ham. En Kvinde havde, vanvittig af Hungerens Kvaler, dræbt sit eget Barn og spist det. Andre Ulykkelige, som kom til hendes Hus for at søge efter Føde, opbagede det og forlod hende med Gysen, og Staden gjenlod af den skrækelige Historie.

Isaf hørte den og erfarede, at den var sand, og hans Tro svigtede. „O, Abrahams Gud!“ mumlede han med Bitterhed i Hjertet, „naar du kan tillade dette, hvad er det da, du ikke kan tillade?“

Han kjæmpede, men det var nu ikke længere en Haabets, men en Fortvivlelsens Kamp, i hvilken man ved, at Alt er tabt, og at man maa dø, men søger at sælge sit Liv saa dyrt som muligt.

Romerne fandt, at deres Krigsappa-

rater vare til ingen Nytte foran Antonias Borg, og de besluttede at gribe til andre Midler. En liden Flok af driftige Mænd satte ud i en mørk Nat og klatrede tause og lydlose ad Stormstiger op paa Murene og trængte ind i Borgen. Bogterne sov. De bleve slagne, og Romernes Trompetklang forkyndte baade for Venner og Fiender, at Borgen var tagen. I Seierens forste Jver styrkede Romerne fra Borgen mod Templet; men her bleve de efter en lang og heftig Kamp slagne tilbage.

Titus gav nu Ordre til, at Borgen skulde nedbrydes, og en bred Wei lægges op til Templets Mure, ad hvilken hans Soldater i Mæsser kunde marschere op og hans Krigsapparater føres frem. Arbejdet var storartet, men den romerske Hærs Dydighed og Jver bragte det snart til Fuldførelse.

Dog, førend det endelige Angreb standfede Titus. Han havde hele Tiden haat Medlidenshed med det elendige Folk, og han onskede ogsaa at bevare det herlige Tempel, Israels Helligdom. Derfor foreslog han dem endnu engang Fredsvilkaar, men de bleve atter forfastede. Samme Dag faldt en Rædsel paa Joderne, da det forkyndtes, at det daglige Offer ikke kunde blive bragt, fordi der ikke mere fandtes et Offerdyr. Det daglige Offer, altid gennem alle Tider bragt, det Baand som bandt Israel til Gud, var ophørt for bestandig.

Forgjæves tordnede Murbrækningsredskaberne mod Templets Mure Dag efter Dag. De kunde Intet udrette mod disse uhyre Stene. Da blev en svær Jld antændt foran Portene. Flammerne hvirolede, og Portene, massive som de vare, begyndte at give efter for den uhyre Hede; de forskulledes, smuldrede og faldt omsider ind. Jlden spredte sig igjennem Buegangene og fortærede alt Træ-

verk. Romerne kunde neppe vente, till den var sunket ned, for de styrkede ind. Joderne stode faste og bestemte, med fornyet Mod, fordi de kjæmpede paa Templets hellige Grund. De holdt Stand, og Romerne bleve tvungne til at trække sig tilbage.

Men Angrebet fornyedes flere Dage; Joderne bleve tilfidsst overvældede og drevne tilbage til det Indre af Templet. Og saa kom den sidste, afgjørende Kamp. Titus havde givet den bestemte Befaling, at Templet selv skulde staaes for Dødeliggelse. Det var den tiende Dag i Maanedens Abib, netop samme Dag i Maret, paa hvilken Templet fordem var bleven brændt af den babyloniske Konge. Tidlig i Morgendæmringen, førend Solen endnu var staaet op, havde det oplyste Folk en Aabenbaring, der viste dem, at Alt var tabt. En Lyd hortes pludselig lig en uhyre Skares Bevægelse gennem Rummet, blandet med Lyden af utallige Roster, der i en lav, høitidelig, sørgelig Tone udtalte Ordene: „Lader os forlade dette Sted!“ Og Lyden af Skares Bevægelse blev stærkere, og i den dunkle Morgendæmring saaes ligesom en uhyre Procession af Taagestikkelser, der fore gjennem Luftens med boiede Hoveder, lig Sorgende, og med Ansigtterne skjulte i deres Klædebon, og midt iblandt dem saaes i dunkle Omrids. Pagtens Ark og Templets hellige Kar. Tilfidsst forspandt Alt, og Solen steg op og fastede sit straalende Stin paa de blege Ansigter, der med et Udtryk af Rædsel vare vendte mod det Sted, hvor Skyet var forspundet. Et Fortvivlelsens Strig, undslap Alles Læber; de vidste, at deres Time var kommen.

Romerne rykkede frem til Angreb med deres hele Styrke. Uhyre Mæsser af Krigere bevægede sig opad mod de Aabninger, Jlden havde tilveiebragt og

trængte indenfor Murene. Jøderne vidste, at Alt var tabt, men de kjempede som Vanvittige. Hver Mand ønskede at dø, men havde besluttet, at en Romers Liv skulde betale for hans eget. Stadig faldt de tilbage, og omsider stode Romerne ved det hellige Hus, omkring hvilket Kampen nu rasede. Bludsjelig greb en romersk Soldat en Brand og holdt den op mod et af Vinduerne; Ilden fængede; Flammerne grebe dieblivelig om sig i Træverket, og de svære Forhæng og Templet stod i Lue. Et Skrig af Jammer og Rædsel steg fra Jødernes Skare, og med opløstede Hænder ilede de ind og ud i det hellige Hus, raabende vildt til hverandre i Fortvivlelse. Et Syn fængslede omsider Alles Opmærksomhed. Paa Templets Tag stod en Mand med et Sværd i sin Haand, bejudlet med Blod fra Kampen og med Røg fra den brændende Bygning. Det var Isak. Et Dieblif stod han ubevægelig og betragtede de hvirvende Flammer; derpaa løftede han sin knyttede Haand mod Himmelen og raabte med hoi og gjennemtrængende Stemme: „O Abrahams Gud! hoor grusomt har du stuffet det Folk, der stolede paa dig.“ I næste Dieblif isprang han frem og kastede sig i de rasende Flammer.

XXXIX.

S l u t n i n g.

Alt var over. Romernes Udholdenhed havde seiret over Jødernes Fanatisme. Den arme Nation havde tabt sit Fædreland og begyndte den Udlændighed, som siden har vedværet ned igjennem Tiderne. Maaneder gik, og det elendige Folk, der havde søgt alle Slags Tilflugtssteder, begyndte atter lidt efter lidt at søge tilbage til det elskede Jerusalem og gjenopbygge sine ødelagte Huse.

Blandt dem, der saaledes vendte tilbage, vare de Kristne, for hvilke Jerusalem med alle dens hellige Minder om deres Herre og Frelser var ligesaa kjær som for Jøderne. De vare flggede ud af Staden, da de saa Stormen komme, thi de vidste, hvad Enden vilde blive. Cineas og Labeo, der vandrede om i Jerusalem med Følelser, som intet andet Sted kunde vække hos dem, fandt blandt dem Benner, der kunde vise dem omkring paa alle de Steder, hvor Jesus havde vandret, og hvor han havde lidt, og fortælle dem om ham. Og som de lyttede til, forstode de det mere og mere klart, at han var den forjættede Frelser, hvem Jøderne endnu ventede. Han var kommen, havde fuldført sin Gjerning; men det forhærdede Folk vidste det ikke; de havde lukket sine Dine og sine Hjerter og i sin haardnakkede Vedholdenhed i Forventningen om jordisk Herlighed og Seier styrtet sig i en Afgrund af Elendighed.

Den romerske Hær fik omsider Befaling til at forlade Judæa, og Cineas og Labeo havde nu Frihed til at vende tilbage til Rom, om de ønskede det. Men deres høieste Ønske var nu bleven dette at kjende Jesum Kristus og ham forsøftket, at leve for ham og hengive sig til ham med alle deres Evner og Kræfter. I Pergamus fandt de en Lærer, ved hvis Fodder de sad og lyttede til hans Undervisning om Ordet, som blev Kjød og boede iblandt Mennesker og lod dem se sin Herlighed, en Herlighed som den Enbaarnes af Faderen, fuld af Naade og Sandhed. Og Alt, hvad de horte, og Alt, hvad de lærte, samlede sig i den ene store Sandhed: „Gud elsker os!“

Pergamus blev dem et helligt og dyrebart Sted, hvor det forekom dem, at de med Glæde vilde forblive og tilbringe hele deres øvrige Liv. Men de lærte

og saa, at Kristi Efterfølgere have hellige Pligter at opfylde, og de sølte sig drevne til at bære Evangeliets Vidnesbyrd frem til andre Mennesker, hver i den Kreds, hvor han kunde virke.

Cineas troede, at Athen var det rette Sted for ham, og i denne den gamle Verdens Hovedstad, hvor Mandrigthed og Forstand havde sit Sæde, fremtraadte han blandt filosofiske Studenter og Lærere og forkyndte høiere Lærdomme end Platøs, forkyndte Kristus og ham korsfæstet. Af egen Erfaring kunde han bedst vise, hvor Philosophien svigtede, vise, at Kristus er Alt for Alle, er Lovens Ende, til Retfærdighed for Hver som tror. Og dette blev hans Livs Opgave. Han gik omkring blandt alle Klasser; talte, prædikede og formanede, indtil Athenienjerne gave ham Apenavnet „den nye Sokrates“. Han mødte megen Modstand og blev latterliggjort og forhaanet paa mange Maader, og der hengik Aar, førend man kunde ophøre at forundre sig over, at en Megacleid, en Mand med Talent, og som var hjemme i al græsk Kunst, Literatur og Philosophi, nogenstunde kunde være bleven bragt til at tro paa den korsfæstede Nazaræer. Men hans Arbeide var dog ikke forgæves. Han havde den Glæde at se mange annamme i Troen Ordet om Fred og Frelse ved Jesum og i ham finde Hvile for deres Sjæle.

Labeo valgte en anden Sfære at virke i. Han var hverken af Naturen eller ved Opdragelse stiftet til at fremtræde blandt spottende Sophister og bevisføgende Philosopher; han ønskede at forkynde Korsets ensfoldige Prædiken for simple, ensfoldige Mennesker. Hvad andet laa vel for ham i Livet? Verden havde intet Tiltrækkende for ham mere. Mindet om hans store Tab var altid hos ham; men han havde fundet Fred,

og hans eneste Ønske var at anvende al den Tid, han endnu havde tilbage, til at frembære Fredens Evangelium til dem, som vandrede i Market. Et Brev fra Julius indtraf netop paa denne Tid og bragte ham Underretning om, at hans ærværdige Moder laa paa sin Døds seng.

Under Samværet med Lydia havde den gamle Sulpicia ikke kunnet undgaa at se meget af Kristendommens Frugter i Livet, og uvilkaarligt var hendes Hjerte bleven berørt af dens ensfoldige Lærdomme. Hun var nedbøiet under sin Forladthed; hendes elskelige Barnebarn, som havde været hende saa dyrebart, var dødt; Helena var død, og hendes for-gudede Søn var dragen langt bort i en farlig Krig. Under denne Bedrøvelse og Forladthed var hun netop modtagelig for en Religion, der fremfor Alt bringer Trost. Hendes egen kunde aldeles ingen yde hende. Men fra Lydias Læber kom i denne mørke Tid Ord til hende om Jesus, Sjunderes trofaste Frelser, der i Livet og i Døden er deres Trost og Tilflugt, som i Troen klynge sig til ham, og disse Ord gik dybt ind i hendes Hjerte. Hun saa Julius's og Lydias virksomme, velsignelsesrige Liv i Troen paa denne Frelser, og hun fortædes omfider ogsaa til ham.

Al den sønlige Følelse, Labeo nogenstunde havde næret, flammede op, da han stod ved sin Moders Døds seng; men den Sorg, han sølte, mildnedes, da han hørte hende i den sidste Stund udtale sin Tro paa Frelseren og sin Tak og Kjærlighed til ham.

Dagsaa paa gamle Carbo havde Julius's og Lydias Troesliv sin Indflydelse. Den gamle Mand havde aflagt meget af sin tidligere Barstthed. Han havde forlængst lært at se paa Kristendommen idetmindste med Vresfrygt, og

han lærte omsider ogsaa at omfatte den med Kjærlighed. Det blev hans Glæde og hans Livsgjæring at deltage i Sønnens Arbejde til Bedste for den kristne Menighed i Rom. Julius var bleven fremragende blandt de Kristne for sin Tjenesteiver og sin velsignede Virksomhed, og Labeo, som saa dette, besluttede at give ham Midler til at drive denne Virksomhed i en større Maalestok. Hans Moders Død løste det sidste Bånd, der bandt ham til Rom. Han skænkede Julius sin Villa og en stor Del af sin Formue, og da Julius modsatte sig at modtage en saa stor Gave, forsikrede han ham, at han gav den ikke til ham, men til Herren; han skulde bruge den i Herrens Tjeneste. Her kunde Julius ikke modsætte sig; han modtog Gaven og blev et Redskab til at afhjælpe al Menighedens Trang og distaa ved ethvert Forehavende.

Labeos hele Hjerte var fæstet til et Sted, og det var — Britannien, det Land, hvor de dyrebare Levninger af hans Hustru og hans Søn hoilede. Did vilde han gaa og tilbringe Resten af sine Dage. — Da han kom til det velbekjendte Sted og atter stod ved Graven og læste Inscriptionen, gik en frygtelig Rystelse igjennem ham. Hans Følelser overvældede ham; han faldt paa sine Knæ og jamrede høit. Han havde overvurderet sin Styrke; han vidste ikke, at den gamle Sorg kunde paa det Sted, hvor den først var gennemlevet, vaagne op i al sin Hestighed. Fortvivlelsen syntes atter at ville gjøre ham til sit Bytte.

Men, som han knælte der opfyldt af bitter Kval, fremstod for hans Sjæl ved Siden af hans Hustrus og Søns Skikkelser ogsaa Billedet af en Tredie, Billedet af En, der udstrakte sine gennemborede Hænder mod ham og saa paa ham med Dine, der udtalte uendelig Kjærlig-

hed; og atter lod en Røst i hans Sjæl, en sød, barnlig Røst, der sagde: „Fader, vi ville mødes igjen!“ — Og Fortvivlelsen svandt, og der kom en Følelse af Fred og Glæde til Labeos Hjerte.

Labeos Ansigt, Skikkelse og Stemme blev snart vel kjendt udover Britannien, saavel blandt Romere og venligsindede Stammer som blandt de fiendilige. Han maatte lide meget, var ofte haardt saaret og undertiden i Livsfare; men han fortsatte sit Løb og prøvede at bringe Evangeliet om Guds Kjærlighed frem til Romere og Barbarer.

Der var En i dette Land, paa hvem Labeo ofte tænkte, og som han længtes efter at møde, og det var Galbus.

Efterat Britten havde forladt Labeo, havde han vendt alle de romerske Kolonier Ryggen og var draget nordover til de Stammer, der endnu vare frie. Sorgen drev ham til at søge Trøst i et virksomt Liv, og Tanken paa Krig kom til ham, som den var kommen til Cineas og Labeo. En stor Ide bemægtigede sig hans Sind: at vække og samle alle Stammer til Modstand mod Romernes Erobringer og til at prøve at jage de romerske Hære ud af Britannien. Han drog omkring og opflammede Folket ved at minde dem om den Uret, Boadicea havde lidt, og opregne alle Romernes Forbrudelser mod Landets Indbyggere. Hans ildfulde Ord gjorde sin Virkning, og de caledoniske Stammer sluttede sig først til ham som deres Leder. Hans Tapperhed, Styrke og Mod gjorde ham til en fremragende Kriger; hans af Naturen skarpe Forstand var bleven udviklet ved Samværet med civiliserede og forstandige Mennesker; han havde seet Verden; Sorgen havde gjort ham alvorlig og rolig, og han var i det Hele netop stiftet til at være Anfører. Hans Indflydelse foltes nær og fjern, og flere og

flere Stammer sluttede sig efterhaanden til ham. De kaldte ham „Gald, Krigshjæmpen“, og Romerne horte hans Ry og kaldte ham paa deres eget Sprog „Galgacus“.

Under Galbus's Anførsel drog Stammerne mod Agricola, der netop nu arbejdede paa at fuldstændiggjøre Romernes Erobring af Britannien, og efter mange Kampe kom det til en afgjørende Fægtning ved Grampians Høie, hvis Udfald Verden kjenner. Patriotisme, Tapperhed, Kæseri, Fortvølelse, — Alt viste sig unyttigt ligeoverfor Disciplin og Krigskunst. Stammerne adspredtes og trak sig i mørk Tungfindighed endnu længere nordover for der at vente, indtil en senere Tid skulde sætte dem istand til med større Held at angribe Romerne. Galgacus forsvandt fra Scenen; Gald, Krigshjæmpen gjorde ingen flere Forsøg paa at ophjæpe Stammerne. Han saa sit Haab og sine Planer ødelagte, og hvad var saa tilbage for ham? — Om trent et Aar efter Fægtningen ved Grampien, da Labeo en Aften kom tilbage fra en af sine Reiser nordover for efter Sædvane at se til sin Sønns Grav, fandt han en Skikkelse liggende ubevægelig paa Stenen foran Graven. Han betragtede den først forundret og i Tausshed, og derpaa gik han hen og lagde sin Haand paa den. Skikkelsen vendte sit Hoved halvt om og saa op med et vildt Blik. Det Ansigt, som Maanens Straaler nu faldt paa, var blegt og udtæret; et tykt Skjæg bedækkede den nederste Del, og Haaret faldt i vild Uorden nedover Panden. Men trods dette gjenkjendte Labeo det strax. Kunde der vel være mere end En, som sørgede her ved hans Sønns Grav?

„Galdus, min Ven!“ raabte han, idet han kastede sig ned paa Knæ, „Gud

har ført os sammen. Vi maa ikke stilles mere.“

Britten reiste sig og saa paa Labeo med et forvildet Blik.

„Kjender du ikke Markus's Fader?“ spurgte Labeo.

Galdus slyngede sine Arme omkring ham og hele hans Skikkelse rystede.

„Han har sendt Dem,“ mumlede han omsider, „han, om hvem Markus talte. Jeg har knælet her i mange Nætter, og jeg har prøvet at erindre, hvad jeg horte om ham. Jeg forstod det aldrig; jeg er kun en Barbar. Har han sendt Dem hid?“

„Det har han!“ raabte Labeo; „han, og ingen Anden.“

„D“, sagde Galdus, „jeg onsker at høre om ham, som Markus elskede. Kan De fortælle mig om ham? Livet har været mig en Byrde i disse sidste Aar, siden Markus forlod os; men de Ord, han talte om ham, som han kaldte sin Gud og Frelser, lyde altid for mig. Jeg forstod dem ikke; jeg er jo blot en Barbar; men jeg har en inderlig længsel efter at lære at forstaa dem, efter at lære at kende Markus's Gud og Frelser. Han maa være lig Markus, og han vil maasse engang tillade mig at samles med ham i hint lyse Rige. Maa jeg blive hos Dem nu, og vil De fortælle mig om denne Gud og Frelser?“

„Kom“, sagde Labeo, „bliv hos mig, og jeg vil fortælle dig om Ham. Han har ført os sammen, og vi ville aldrig mere stilles.“

Og Britten blev og hørte, efter som Tiden gik, atter og atter fra Labeos Læber Historien om Ham, som Markus elskede, om hans Kjærlighed til arme Syndere og om hans Gjærning for at frelse dem. Langsamt dæmrede i hans Sjæl det Sandhedens Lys, der kan blive

ligesaa klart for den Kingeste og Enfoldigste som for den Viseste, fordi det, som det aabenbarer, er Kjærlighed. Saa var der da endnu en Kjærlighed tilbage for ham, og det en stærkere og dybere end den, han havde mistet! Troen derpaa glimtede først svag og dunkel, men blev lidt efter lidt til et straalende Lys, der oplyste hans Liv.

Han sluttede sig med inderlig Hengivenhed til Labeo, og disse To syntes nu at være bundne til hinanden med et dobbelt Bånd. De delte Glæde og Sorg, Arbeide og Farer med hinanden

i mange Aar, indtil Hvilens Tid for dem kom.

Galdus fandt denne Hvile først.

Da Labeo beredte hans Legeme for Graven, fandt han i en Snor om hans Hals en liden Guldfugle, som Marcus paa romerste Gutters Bis havde pleiet at bære. Galdus havde taget den og i alle disse Aar haaret den paa sit Hjerte. Nu hængte Labeo den om sin egen Hals og bar denne Erindring om sin Søn, indtil han blev kaldet til at samles med ham hisjet.

Har Mission nogenstunde været forsøgt i Patagonien og paa Iblandet?

Som Svar paa dette Spørgsmaal skal vi meddele nedenstaaende Beretning, hentet fra Skriftet „Eldre og nyere Missionshistorie fra alle Verdensdele“, 3die Hefte, udgivet af det norske Missionssekskab (Stavanger 1871):

I Syd for La-Plata-Staterne strækker sig 105 Mile langt Landet Patagonien i en nedover til Magellans-Strædet ved Americas Sydspids. Det er et øde Steppeland; selv i Nærheden af de store Elve, som flyde mod Vest ud i Atlantehavet, ser man sjelden et Træ; paa de store flade Vidder tumle sig Heste, Guanako'er (Hjorte) og Strudse. Heller ikke paa Vestkysten, hvor de høie Cordilleras-Fjelde stige op fra Havet, indhyllede i tyk Taage, har nogetsteds Europæere slaaet sig ned. I dette Land bo Patagonierne, et i mange Stammer delt Folk, hvis Tal anslaaes til 100,000, der som vilde Rovere streife om paa sine Heste. Udsørlige Efterretninger om dem bragtes først til Verdens Rundskab i den

nyeste Tid af en Europæer, A. Guinard, som 1836 faldt i Fangenskab hos disse raa Folk og levede der som Træl tre stræffelige Aar, indtil det engang, da hele Flokken havde druffet sig fuld i Brændevin, lykkedes ham at slippe bort ved at ride uophørligt i 13 Dage. Patagonierne have en kraftig Skikkelse, mørkebrun Farve og langt sort Haar, som Mændene binde op over Panden med en Strimmel Løi; Kvinderne slette det sammen med store Glasperler i to tykke, lange Fletter. Deres Klædning er et Stind eller et Stykke Løi, naar de kan faa fat i det, den holdes sammen om Livet med et broget malet Belte; naar de sidde til Hest, bære de ogsaa undertiden lange Stovler, som bestaar af Skindet, der er slaaet af en Hestes fod, med Hoven paa. Deres Boliger ere Telte af Huder, paa Gulvet ligger nogle Skindfælde til at sove i og nogle Sætte af Faareskind eller Strudselæder. Deres fornemste Syssel er Jagten; paa sine

rafte Heste drive de Strudse og Guana-
lo'er sammen til et Sted, hidse sine
Hunde paa dem og kaste sine Bola'er,
d. e. Kastefugler, fæstede til lange Remme,
om Foden paa det flygtende Vildt, indtil
de faa fældet det med sin Landse, de ere
ogsaa lidensfabelig hengivne til Spil,
hvoertil de bruge Terninger eller spanske
Kort. De holde to Guder, en god,
Bivadventu, og en ond, Huakuvu. Pa-
tagonieren spiser eller drikker aldrig,
uden at .an først lægger af til sin Gud
et Stykke raat Hestefjød eller udofer
noget Vand med de Ord: „O Fader,
store Mand, Jordens Konge, giv mig
Yndest, kjære Ven, hver Dag, god Mad,
godt Vand, en god Svov; jeg er fattig,
sig, er du sulken? Se, her er en fattig
Spiser; spis, om du vil;“ og naar han
efter Maden lægger sig paa Maven for
at roge og saaledes beruse sig, blæser
han stadig de 3—4 forste Drag til Ere
for sin Gud ud i Luften med det Samme
og trækker dem ikke først gennem Næse-
borene. De holde ogsaa under Ledelse
af sin Høding, Kaziten, om Vaaren en
stor Fest for den gode Gud og om Høsten
en for den onde. Men om sin gode
Gud ved de ellers Intet; den Onde be-
skrive de som en sort Mand, der streifer
om i Bildmarkerne og sender al Ulykke.
Presten have de ikke, men Troldmænd og
Troldkvinder. Naar et Barn bliver
født, overlægge de først noie, om det skal
leve eller ikke; i sidste Fald kvæle de det
og kaste det ud i Orkenen for de om-
sværmentede Hunde og Røvsugle; faar
det derimod leve, nærer først Moderen
det noksaa sjærlig i 3 Aar, og i det 4de
Aar bliver under en stor Høitid dets
Drelap gennemstuffed. Dor Nogen,
bliver Liget undertiden begravet simpelt-
hen eller bedækket med Grene, undertiden
bliver det ogsaa med sit skjønneste Smykke
viklet ind i en Hestehud og bundet til

Yndlingshesten, saa slaar En det høire-
Forben lamt paa Hesten, for at den, ved
at halte, skal lægge sin Sorg for Dagen;
og naar Sorgetoget under Kvindernes
Hjlen er kommet til Gravstedet, som-
pleier at ligge paa en Houg, bliver Liget
nedgravet og Hesten slaget der eller
overladt til sin Skjebne. — Til dette
Folk blev 1833 de amerikanske Misfio-
nærer Arms og Coan sendte*);
men efterat de i 10 Uger havde levet
blandt de Vilde af Strudseæg og Heste-
fjød under store Besværligheder, vendte
de modløse tilbage.

I Syd for Patagonien, kun adskilt
derfra ved Magellans-Strædet, ligger
en Rhyngje sonderrevne, bratte Klippeøer,
som paa Grund af sin vulkanske Oprin-
delse kaldes Jldlandet. Vel gives
der her endnu Skove, ogsaa Hjorter,
Kaaayr, Sofugl og Sælhund; men i
hele Maaneder indhulle mørke Raager
disse Der; og de vildeste Storme rase
gjennem disse Klippe-Sund, hvor Ver-
dens to største Have støde sammen. Her
bor Pejseræ'ernes stille Folk saa
taldte af Ordet „Pejseræ“, hvormed de
hilsede de Fremmede og som skal betyde
„Ven“. Det er Sydens Eskimo'er, —
af middels Storrelse, gulbrune, med
bredt Ansigt, fremstaaende Kindben og
meget stor Mund. Det sorte, grove-
haar holdes sammen paa Hovedet ved
et Baand; om Skuldrene hænger en
Hud af Sælhund eller Solove, faubun-
det om Hosterne med en Snor af Sæl-

*) Om Presten Titus Coan se Notitsen
i „For Hjemmet“ for 1880 Side 426 og
1883 Side 115; han døde i Begyndelsen
af indeværende Aar i Hilo paa Den Hawaii-
(Sandwichsøerne). (Af en nyere Efter-
retning erfares, at der før Tiden paany-
er begyndt en kristelig Misfionær, der bo-
ved Beagle-Kanalén.) Red.

hundtarme; dertil kommer et Skjort, Hundom og saa en Hue af Fjædre, hos Konerne en kunstig flettet Ring af Fiske-tarme om Haand og Fod eller Halsbaand af Skjæl, Benene blive malede nedover med røde, sorte og hvide Streger. Hytterne ere flettede af Grene, som staa fast i Jorden, Gulbet er belagt med Sælkind, som er stoppet ud med Hø, Baadene blive meget kunstfærdigt sammenflettede af Bark og Birkestaver; paa begge Steder, i Hytten som i Baaden, maa der altid brænde en Ild, ligesom de ogsaa helbrede alle Sygdomme med Ild. Af Religion har man endnu intet Spor opdaget; de Døde brænder man under hvide Klagefrig eller dækker dem til med Grene i Skoven; hævder det, at et Barn af den Afbøde spørger: „Hvor er min Fader eller Moder?“ saa raaber man uroligt til det: „Hys, for ingen ond Tale!“ — Ogsaa i dette uhyggelige Land forsøgte engang forgjæves Spanierne at slaa sig ned, de vilde gjerne have et Oplagssted her paa sine Reiser til Syd-Amerikas Besthyft. Men alle Nybyggerne døde af Hunger, og deres Bosted heder endnu den Dag idag „Hunger-shavn“. — Og dog har Frelserens Kjærlighed vidst at vække en Ven ogsaa for Patagonien og Ildlandet med varmt Hjerte og udholdende Mod. Hans Navn er Allan Gardiner, en forhenværende Skibskaptajn.

Denne Mand havde allerede i 13 Aar prædikeret som Missionær blandt Zuluerne i Afrika og kom 1835 til Syd-Amerika for paa egen Haand at bringe Evangeliet til de vilde Indianere i Nord for Patagonien. Men heri hindredes han, dels af en Krig, hvori de vare komne med sine hvide Naboer, dels af Katholikernes Fiendskab. Da fastede han sine Dine paa Patagonien og Ildlandet. Han lod trykke i England en meget alvorlig

Opfordring til de engelske Kristne om at komme Patagonierne ihu og opnaaede, at et patagonisk Missionselskab blev grundlagt, som 1844 sendte ham tillige med en Katedet til Patagonien. Men efterat de her i nogle Maaneder havde udholdt alle Slags Mod, kom der Efterretning om, at en af de Sydamerikanske Stater gjorde Fordring paa Overherredømmet over Patagonien, og dette bevægede dem til med tungt Hjerte at give sig paa Hjemreisen. Meget snart brød imidlertid Gardiner igjen op, gjennemreiste Patagonien med en anden Ledlager og traf i Ildlandet Anstalter til at slaa sig ned der; men Pessere'erne rovede Alt, hvad han eiede, og traf endog Klæderne af Kroppen paa ham og de 4 Sømand, som fulgte med ham. Alligevel tabte Gardiner ikke Modet. Han var overbevist om, at Pessere'erne vilde modtage Evangeliet, naar de hørte det i sit eget Sprog, og foretog derfor en ny Udsendelse, hvor Missionærernes Forraad i Begyndelsen skulde blive liggende i dækkede Baade et godt Stykke fra Strandbredden. Men dertil mangledes Penge. Forgjæves anmodede Gardiner om Hjælp hos Brodremenigheden i Herrnhut og stotste Missionsvenner. En from Kone gav ham dog næsten 5000 Spd. Strax begyndte Udrustningen; den 7de September 1850 afreiste Gardiner fra England med 6 Ledslagere og Levnetsmidler indtil i næste Juni og landede lykkelig paa Pifion-Den i Ildlandet. Men de dækkede Baade strandede snart paa Klipperne; Levnetsmidlerne bleve rovede eller stykkede bort af Søen. Hjemme havde man vel lovet snart at sende en ny Forsyning, men uagtet alle Anstrengelser fandtes ingen Skibsleilighed. Saaledes truede Hungersnøden. I Sandhed opbyggelig er den Taalmodighed, med hvilken de ud-

holdt Nøden; den 8de Mai 1851 skrev Gardiner et Digt fuldt af den dybeste Fred i sin Dagbog. Den 11te Juni døde den første af hans Ledsagere; den 22de havde de bare igjen Skjæl og Mose, som de togte ud. Den 23de og 24de August døde igjen to af Ledsagerne, de øvrige delte sig i to Partier for at søge Føde. Men Hungeren bortrev den ene efter den anden. Den 5te September skrev Gardiner i sin Dagbog: „Stor og forunderlig er min Guds Godhed over mig; hidtil har han opholdt mig fire Dage uden Epise og uden Følelse af Hunger og Tørst.“ Ogsaa den 6te September skriver han endnu med skjælvende Haand Ord fulde af den inderligste Hengivelse. Snart efter vandrede han ogsaa hjem. Den 21de Januar 1852 fandt den engelske Kaptein, som skulde opsoge Missionærerne, Gardiners Lig tilligemed hans Papirer ved Siden af en Baad; en læselig skreven Seddel til de bortdragne Ledsagere med den Slutning: „nøler ikke, vi holde paa at dø af Hunger,“ var det sidste Mærke om hans Liv. En Mil længere i Syd fandt man Levingerne af to Andre; og hin ovennævnte Indskrift paa Klippen, Ps. 62, 6—9., førte endelig til den Hule, hvor den sidste Hensøvede laa. „Min Sjæl er stille til Gud“, det var deres Vidnesbyrd i Døden. — Paa Falklandsøerne i Nærheden havde der allerede i lang Tid ligget en stor Forsyning til dem, men intet Skib havde villet tage paa sig at bringe den frem.

Men endnu sørgeligere Ting skulde komme efter. Gardiners Skibne opflammede i England til ny Jær. Man udrustede et Missionskib ved Navn „Allan Gardiner“, som 1854 bragte nye Missionærer til Falklandsøerne; der gav den engelske Regjering dem

10,000 Tønder Land*), for at de kunde flytte over fra Patagonien og Jiblandet saa mange Indfødtte, som der vilde komme. Det saa ud til at gaa godt. 1858 bragte man 14 Besjæer derhen, som gjorde Fremstridt i udvortes Opførsel og gjerne var tilstede ved Gudstjeneste. Missionærerne gik fremad i Sproget. I November 1859 vendte Skibet tilbage med ni Jiblandere til deres Hjemsted; Alt syntes venlig stemt, flere og flere Besøg kom til, tilsidst var der to Baade med 300 Mennesker, saa at man om Søndagen holdt Gudstjeneste iland. Da blev under Bønnen pludselig en Matros slaet til Jorden med en Kulle; de Andre flygtede til Baaden; men der var allerede Marerne sjaalne bort, og de bleve Alle slaede ihjel med Koller og Stene. Selv de medbragte Jiblandere tog Del i Mordet paa En nær, som gik grædende og vridende sine Hænder op og ned paa Strandbredden. Alt dette saa Koffen fra Skibet af, hvor han alene var bleven igjen; han kastede sig i en Baad, roede til den anden Bred og kom efter 4 Dages Omflakten tilbage til Ulykkesstedet, hvor han levede 3 Maaneder blandt de Vilde, indtil i Februar 1860 et Skib, som søgte efter de Savnede, tog ham op.

Dg dog har Herren ogsaa efter disse smertelige Tab vist, at de ikke haabe forgiæves, som ere stille til ham. Til samme Tid, som dette skede, var en engelsk Geistlig og to Missionærer fra Chrischona-Anstalten ved Basel undervejs; og deres Arbeide har siden 1861 bragt den Frugt, at en ung Jiblander, Doktoventsjes, er omvendt og sammen med nogle andre gifte Jiblandere paa Falklandsøerne daglig horer Evangeliet

*) 1 Tønde Land er = 56,000 Kvadratfod; 1 Acre er = 40,000 Kvadratfod.

i sit Modersmaal. I August 1865 landede 4 unge Jldlændere i England, de have opført sig godt og bleve døbt i Begyndelsen af 1866.

Ogsaa i Patagonien har man siden forsogt en Mission; af de to udsendte Missionærer har den ene, som drager med de vilde Folk fra Leir til Leir, vundet deres Velwillie og ivrigt lagt sig efter deres Sprog. I Marts 1862

reiste endnu to Missionærer efter. — Derfor komme vi til dig, du vor Herre og Frelser Jesus Kristus, og anraabe dig i Bønnen for denne din hellige Gjerning. Lad den tribes under din Beskyttelse; løn med evig Frelse de troe Tjenere, som i din Tjeneste ofre sit Liv! Og hjælp os, at vi efter deres Forbillede lære Taalmodighed og utrættelig Iver og Trofast til Døden! Amen.

Den sjette Orientalistkongres i Leiden.

(Af Prof. J. Sieblein.)

II.

I Sektionen for Centralasien og det yderste Osten holdtes Foredrag om 1) Centralasiens Dialekter, 2) Vigtigheden af at anvende det hollandske Sprog ved Fortolkningen af det kinesiske, 3) Buddhisternes Messer for sine Afdøde i Amoy, 4) Hunnernes beslægtede Folkeslag, 5) det kinesiske Sprogs Skriftegn i Japan i det 8de Aarhundrede af vor Tidsregning o. s. v. Et Par Afhandlinger blev ogsaa fremlagte, af hvilke den ene handler om de mellemasiatiske Folks ældste Historie.

Den malayiske og polynesiske Sektion bestod af mange Medlemmer, var talrig besøgt og havde et rigt Program at byde, hvad jo er ganske naturligt, da Hollænderne i lange Tider har været særlig virksomme paa dette Felt. Af det store Antal vigtige og interessante Foredrag, som her holdtes, skal paa dette Sted kun følgende anføres. Prof. Kern i Leiden, en anseet Sprogforsker, fremlagde sine Undersøgelser om en papuisk Dialekt, der tales paa Kysten af Ny-Guinea og mærkelig nok „baade med Hensyn til

Ordsforraadet og de grammatiske Former frembyder saamange Overensstemmelser med de malayisk-polynesiske Sprog, at det oprindelige Slægtskab mellem disse og det papuiske Sprog maa betragtes som høist sandsynligt“. Nutidens videnskabelige Sprogforskninger stadfæster altsaa, hvad Ludv. Kr. Daa i sin Fordelskrivelse for den norske Almue for snart 30 Aar siden udtalte: „Papuerne har af ældre Reisende været skildret som i allerhøieste Grad forskellige fra andre Folk. Nære Undersøgelser har udvist, at Papuernes Særegenheder have været saare meget overdreene, og at deres Bøvelser med Malayerne og Polynesiernes, med hvilke de bo sammen, i Virkeligheden ere bethdelige.“

Frankmanden Marre oplæste en længere Afhandling om Madagaskars sprogets lexicologiske Slægtskab med Javanesisk, Malayisk og andre Sprog i det indiske Archipel. Præsidenten tog heraf Anledning til at fremhæve Filologiens store Betydning ved Undersøgelsen af de forskellige oceaniske Folks Oprindelse,

og han udtalte det Haab, at man paa denne Bei engang vilde naa frem til at bestemme disse Racers virkelige Afstamning.

Hollænderen Humme talte om det javanesiske Sprogs Indflydelse paa Føllets Karakter og Civilisation, og hans Landsmænd Prof. Pijnappel og Breede foredrog, den Første om Rodord i det malajiske, og den Sidste om Rodord i det javanesiske Sprog.

Den ariske Sektion var den talrigste og havde de fleste Møder, nemlig fem. Englænderen Gust talte om det indiske Alfabets Oprindelse, ligeledes Panditen Krishnavarma, hvorhos der oplæstes et Brev fra Max Müller om Indiens gamle Alfabeter, ledsaget af Fotografier af gamle Manuskripter, fundne i Japan. Hertil sluttede sig en livlig Diskussion. Frankmanden Milloue meddelte Overføttelse af en japanesisk Sanskrittext og hævdede for Musée Guimet i Lyon Vren af først at have publiceret disse gamle Sanskritexter. Hollænderen Speijer gav en Oversigt af Mahusha-Mythen efter de forskellige Beretninger, som findes i Mahabharata, og forklarede den derhen, at Mahusha var Mattens Konge og paa samme Tid den Horizontlinie, der danner Grændsen mellem Lys og Mørke. Italieneren Pignana læste en Afhandling om Pompeji og søgte at vise, at nogle af de der afbildede Fremstillinger skrive sig fra Eventyr og Fortællinger af indisk Oprindelse. Senathi Raja fra Ceylon gav Meddelelse om nogle lidet kjendte Punkter angaaende religiøse Skikke blandt Hinduerne i Sydindien. De øvrige Foredrag maa her forbigaaes; til Slutning kun den Bemærkning, at der blev fremlagt en Afhandling af Belgieren Harlez om Avestas Alder og om Verdien af den parsiske Tradition.

Fredag Middag traadte Præsidenterne sammen til Overlægning af de Sager, der skulde fremlægges i det fælles Slutningsmøde til endelig Afgjørelse. Dette fandt Sted Lørdag Middag i samme Sal, hvor Aabningsmødet var holdt. Her blev besluttet, at den følgende Orientalistkongres skulde afholdes i Wien 1886. Videre vedtoges efter Bestyrelsens Forslag følgende to Resolutioner:

1. Kongressen udtaler det Ønske, at Lærde, der er hindrede fra selv at komme til London, fra det britiske Museum maatte faa udlaant de Haandskrifter, som de tiltrænger for sine Studier, og henvender sig gennem sin Bestyrelse til det britiske Museums Trustees med Bøn om at tage dette Ønske under velvillig Overveielse og at anvende sin mægtige Indflydelse hos den britiske Regjering til Gunst for Ønskets Oprydelse.

2. Overbeviist om Nødvendigheden af en fuldstændig kinesisk-engelsk og engelsk-kinesisk Ordbog, der fyldestgjør Tidens videnskabelige og praktiske Fordringer, henvender Kongressen sig til Hds. Maj. den engelske Dronnings Regjering med den indstændige Bøn at adnævne en Specialkommission, bestaaende af de mest fremragende Sinologer saavel i Europa som i Amerika og Kina, til Udarbeidelse af en kinesisk-engelsk og engelsk-kinesisk Ordbog i Lighed med den store Sanskritordbog, udgivet af Boehrling og Roth under den russiske Regjerings Aupicier.

Men til en Kongres hører ogsaa Festsigheder, jeg kunde næsten sige, desværre formange Festsigheder. „Man maa“, som der ofte blev sagt, „ikke alene sørge for de aandige, men ogsaa for de legemlige Interesser.“ Mandag Aften blev vi af Borgermesteren modtagne i Leidens Tivoli Sommerzorg, hvor vi opvartedes med Musik, Taler og Forfriskninger

Stedet er meget smukt med Høe. Park, Vandbassin, orientalske Lamper, bengalsk Jib; man kunde frit bevæge sig og frit søge det Selskab, man ønskede. Onsdag Aften havde vi en Udflugt til Residentsstaden, hvor vi i den herlige Haagsche Bosch blev modtagne med Musik, Taler og Forfriskninger. Vandringen tilbage om Aftenen gjennem den stolte Bosch, idet Fuldmaanen sendte sine hvide Solstråler mellem de høie Træstammer, var herlig, om end noget lang. Kl. 11 om Aftenen, før end vi forlod Haag, besøgte vi det kongelige Institut for Van Neerlandisch Indie, hvor vi blev venlig modtagne og viste omkring. Thursdag var helt optaget af en Udflugt til Amsterdam. Efter at vi var ankomne dertil paa Jernbanen, førte tre Dampskibe os paa Kanaler gjennem den middelalderste Del af Byen med sin mærkværdige Bygningsstil til Udstillingen. Vi vistest strax ind i den koloniale Afdeling og blev der modtagne med en hjertelig Velkomsthale, sprudlende Champagne og Smørebrod; denne Afdeling er af særlig Interesse, da den giver et ansfueligt Billede af Koloniernes Liv i al dets Rigdom og Afvevling: Klæde- dragten, Boliger, Natur-, Industri- og Kunstfrembringelser, ja endog levende Malayer traadte op for os med sin Dans og Musik. Beskuelsen af alle disse Ting oplivedes hyppig af Champagne, som de rige Amsterdamer i Overflod bevertede os med for at hjælpe paa Trætheden, som gjerne følger med Besøg i større Samlinger. Efter hver for sig at have forget for sin Middag samledes vi efter Kl. 8 om Aftenen i Stadshuset, hvor vi modtoges af Amsterdams rige og intelligente Borgermester Van Tienhoven, der i flydende fransk stolt fremhævede Amsterdams

Bidrag, dog mest i praktisk Retning, til de orientalske Studier ved sin udbredte og foretagssomme Handelsvirksomhed paa overvirkende saavel i Vest som især i Ost. Glanspunktet i Festsighederne var dog den Festmiddag, som Bestyrelsen gav Medlemmerne af Kongressen i Leiden Fredag den 14de Septbr. De fremmede Gæster fik her god Anledning til at gjøre sig bekendt med, hvor fedt og rigt Hollænderne pleier at leve eller ialfald ved visse Leiligheder kan leve. Der var en hel Flom af Taler, hvoraf idetmindste den sidste Halvdel kunde have været sparet, da Ingen vilde høre; dog hørte vi nok til at erfare, hvad vi ogsaa ellers havde Leilighed til at høre, hvilken Enighed der maa herske mellem Hollænderne indbyrdes, idet de ofte lod os Fremmede opbygges ved at høre, hvor høflige mod og veltilfredse med hverandre de var. Under Maaltidet foreslog Englænderen Cust, ifølge tidligere Aftale mellem os Fremmede, blandt Gæsterne at foranstalte en Kollekt til de Stadelidte under det sidste Jordskjælv i Indien, ikke fordi nogen betragtelig Sum kunde samles, men for at give et Tegn paa vor Sympathi; Kollekten udgjorde dog omtrent halvandet tusind Kroner. Mærkelig nok htrede Hollænderne, formodentlig af Delikatesse, hverken offentlig i Taler eller privat i Samtaler af sig selv et eneste Ord om den store Ulykke, som nys var indtruffen i Indien.

Til sidst en kort Bemærkning. Leiden skal, efter hvad den hollandske Arkæologi nu paa staar, ikke være det gamle Lugdunum Batavorum, der laa en halv Mils Vei i Vest for Leiden, nemlig ved Havet, hvor det nuværende Fiske- og Badested Katwijk ligger. Naonet Leiden, der forresten udtales Leide, kommer heller ikke af Lugdunum, men skal simpelthen betyde Le dning, Vandledning, hvoraf der her findes mange. (Mghl.)

En Fortælling om den spanske Armada*).

„Betaler ikke Nogen Ondt for Ondt, men stræber altid efter det Gode.“ 1 Thesj. 5, 15.

I Humes Englands Historie berettes der, at saasnart de Spaniere vare hjemkomne, som lykkelig undkom, dengang deres Flaade adspredtes, opfyldte de hele Spanien med Beretninger om Englændernes store Tapperhed og om de voldsomme Storme, som rase paa Havet, der omgiver dem. Det var ogsaa sandt, efter hvad Indskriften paa den for Anledningen slaade Medaille viser: „Afflavit Deus, et dissipantur.“ („Gud lod Stormen rase, og de adspredtes“). Hele Dens Omkreds bar Vidnesbyrd om deres Nederlag; og nogle af deres Skibe dreves forbi Ørkerne, omseilede det Nordlige af Skotland og strandede paa de stormfulde hebridiske Øer.

En Morgen tidlig, inden Flaadens Uheld var bleven bekendt i Skotland, indfandt Fogden i Anstruther, en liden Søstad paa Sydøstkysten af Fife, sig hos James Melville, Sognets Prest, og underrettede ham om, at et Skib, fuldt af Spaniere, var ankret i Havnen, idet han tilføiede, at de ikke vare komne som Seierherrer, men som Overvundne, og at Magistraten ønskede hans Raad om, hvorledes de skulde behandle dem. Efter Samraad mellem dem blev det besluttet, at man skulde give Chesens Audients, og at Presten, der havde lidt Kjendskab til det spanske Sprog, skulde gjøre denne bekendt med Stemningen i Byen.

Da Underretning herom var bleven sendt ombord i Skibet, kom en ærverdige

gammel Mand, af høi Figur og et kriegerisk Udseende, op i Byens Raadsaal, og idet han gjorde et dybt Bue og berørte Prestens Sko med sin Haand, tiltalte han ham paa Spansk. „Hans Navn var Jan Gomez de Medina; han var Kommandør over tyve Skibe, der udgjorde en Del af den store Flaade, som hans Herre, Philip, Konge af Spanien, havde udrustet for at hævne de utaalelige Fornærmelser, han havde maattet udstaa af den engelske Nation; men Gud havde, formedelst deres Synder, kæmpet imod dem og adspredt dem ved en Storm; Skibene under hans Kommando vare blevne adskilte fra Hovedflaaden, drevne mod Nordkysten af Skotland og strandede paa Den Fair; og efterat vare undslupne fra de ubarmhertige Bølger og Klipper, og efterat have udstaaet mange Lidelser, Hunger og Sulde, havde han og de af hans Folk, som vare reddede, med det eneste Skib, de endnu havde tilbage, søgt ind til dette Sted, bestemte paa at søge Hjælp af deres gode Venner og Forbundsfeiler, Skotterne; og han vilde kysse Hans Majestæts Haand (her gjorde han et nyt dybt Bue), idet han af ham ventede at finde Naade og Understøttelse for sig selv, sine Officerer og de stakkels Folk, hvis Tilstand var høist beklagelig.“

Presten tiltalte derpaa Admiralen saaledes: „Hverken fra Bensfæts Side betragtet eller paa Grund af den Sag, de kæmpede for, havde Spanierne (sagde han) nogen Fordring paa dem. Kon-

* Fra „Fortællinger om Skibe og Søfolk.“ — Armada kaldtes den store Flaade, som den spanske Konge Philip den Anden indrustede i Krig mod Dronning Elisabeth af England, og hvoraf kun en liden Del kom tilbage til Spanien.

gen af Spanien var Havens sporne Undersaat, og paa Grund heraf foragtede de og deres Konge ham; og med Hensyn til England, da stod Skotland i et uopløseligt Forbund med dette Kongerige og ansaa et Angreb paa England for det Samme som et Angreb paa sig selv. Men naaget dette var Tilfældet, vilde de tage Hensyn til deres nærværende Stilling som Mænd og Medmennesker, idet de vare udfatte for Modgang og Lidelser, der kunne ramme Enhver, og de glædede sig over denne Anledning til at vise, hvor høit deres Religion stod over deres Fienders. Mange Skotlændere, som vare reiste til Spanien for at drive Handel og Forretninger, vare bleve kastede i Fængsel som Røvere, deres Eiendom tagen fra dem, og deres Legemer vare bleve kastede levende paa Baalet; men saa langt fra at ville gjengælde disse Grusomheder, vilde de yde dem al den Hjælp og Trøst, de kunde, idet de henstillede til Gud at virke saaledes paa deres Hjerter med Hensyn til Religionen, som Han fandt det rigtigt."

Da dette Svar gjennem en Tolf var bleven meddelt den spanske Admiral, af lagde han den hjerteligste Tak, idet han tilføiede, at han ikke kunde svare for Kirkenes Love eller dens Skik og Brug, men hvad han selv angik, var der Mange i Skotland, ja maasse i denne By, som kunde bevidne, at han havde behandlet dem med Agtelse og Forekommenhed. Derefter blev Admiralen og hans Officerer ledsagede til de Boliger, man havde indrettet for dem, og de bleve gjæstfrit behandlede af Magistraten og Stedets Herremænd, indtil de af Kongen erholdt Veidebrev og Bestyttelse til at vende hjem. Matroserne, 260 i Antal, for Storstedelen unge, stjæglese Mænd, svage og udhungrede, bleve forsynede med Kaal, Suppe og Fisk. Inden deres Afreise

modtog Presten en trykt Beretning om Flaadens fuldstændige Ødelæggelse, med Navnene paa de fornemste Personer, som vare omkomne paa Rysterne af Wales, Irland og Skotland. Da dette blev meddelt til Jan Gomes, stod Taa- rerne ned ad den kraftige Veterans surede Kinder.

Denne Begivenhed havde gode Følger, der vare den spanske Ridderlighed værdige. Nogen Tid senere blev der i en spansk Havn lagt Beslag paa et Skib fra Anstruther. Don Jan Gomes blev ikke for underrettet om dette, førend han reiste til Hoffet og erholdt en Frigivelsesordre fra Kongen, for hvem han i de varmeste Udtryk roste Skotternes Venlighed og Gjæstfrihed. Han indbød Skibets Besætning til sit Hjem, forhørte sig om sine Besjendte i den gode Stad Anstruther og sendte de varmeste Hilsener til deres Prest og Andre, til hvem han ansaa sig for at staa i stor Gjæld.

"Det er opløstende for Sindet", siger Dr. McCrie, som har fortalt denne Historie, "at vende sig bort fra Slagmarken med dens forvirrede Stoi og blodige Rædsler og bestue Billedet af Ham, 'som er en Styrke for de Svage og Nødlidende i deres Trængsel, en Skjgge i Heden, et Tilflugtssted i Stormen, naar det frygtelige Vindstød er som en Storm imod en Mur.' Det er behageligt at se, at vore Forfædre i sin Yver efter at paapege Pavedømmets Feil ikke forglemte sine Pligter som barmhjertige Medmennesker; og det er trøstende at erfare, at der altid har været Exempler paa Edelmødighed og Taknemmelighed at finde i et Land, hvor Døvertroen har fundet sit Yndlingsopholdssted, og hvor Hykleriet saa længe har vedligeholdt sit utaalelige, vanærende og frygtelige Regimente."

Blandinger. — Nytt og Gammelt.

Mexikansk Jusfitts. Barkslibet „Circassia“, Kaptein Jøbsen af Arendol, ankom til Minatitlan i Februar d. A. for efter tidligere afflutted Certeparti hos en derboende europæisk Kjøbmand, Hr. Veetch, at indlaste en Ladning Mahogni til Europa. Ved Midten af Marts, da omtrent $\frac{3}{4}$ Parter af Ladningen var indtaget, blev Indlastningen stoppet derved, at den resterende Del af Mahognien, som allerede var bragt til Siden af Skibet, blev beslaglagt paa Rekvifition af 2de Mexikanere, der paastod, at blandt de Blokke, der allerede vare indstibede, skulde findes nogle, som tilhørte dem, og som ved uærlig Fremgangsmaade af Hr. Veetch's Arbejdsformand skulde være komne ind blandt hans Blokke. Samtidigt blev det betydet Kapteinen, at han ikke maatte affeile, og omtrent en Maaned senere blev Skibet beslaglagt af Øvrigheden paa Rekvifition af de samme Personer. Dagen efterat Indlastningen var stoppet, blev Kapteinen kaldt op til Forhør af en Øvrighedsperson, der selv ikke talte andet Sprog end spansk, og som beskaffede til Tolk en Person, der kun talte maadeligt Engelsk. Kapteinen blev adspurgt, om han havde optaget Tal, Mærke og Nummer paa Blokkene, hvortil han svarede, at Nummer havde han ikke optaget af den Grund, at Saadant aldrig praktiseredes. Ved Udgangen fra Retten blev han arresteret, men efter nogle Timer igjen løsladt, uden at nogen Grund hærken for Arrestation eller Løsladelsen blev opgivet. Et paa Spansk affattet Dokument blev ham forelagt til Underkrift, og stolende paa Forsikringer fra Personer, til hvem han mente at kunne have Tillid, og som forklarede, at Un-

derkrift ikke kunde negtes, understrevede han det ogsaa, men Dagen derefter fik han vide, at det indeholdt en Forpligtelse til uden videre at opløse Ladningen igjen paa egen Bekostning og uden Garantier for eventuelt Tab eller Ansvar, hvisaarsag han nedlagde Protest og negtede at vedstaa sin Underkrift. Senere har han gjentagende tilbudt sig at udlevere Ladningen mod Kaution ligeoverfor Afladeren, der er i Besiddelse af Kwittering fra ham for hver enkelt Blok og stadigt har protesteret mod Udleveringen, men saadan Kaution er bleven ham negtet, og ikke heller har han kunnet opnaa nogen Kaution af de 2de Kjøbmænd, der havde beslaglagt Skibet, naaget der ikke foreligger Paastand, end sige Bevis for nogen retstridig eller til Ansvar eller Erstatning ledende Handling fra Skibets eller hans Side, ligesaa lidt som nogen Hestelse paa eller noget Krav mod samme, som kunde gjøre det enten nødvendigt eller efter almindelige Rettsregler tilladeligt at beslaglægge Skibet. Mellem de stridende Partier siges Tvisten om Eiendomsretten til Ladningen eller en Del af samme at staa for Retten, men imidlertid er Skibet stadigt under Beslag, og i Begyndelsen af September blev Kapteinen atter ført i Arrest, hvor han fremdeles henstodder. Som Grund for denne hans sidste Arrestation er opgivet, at han for Øvrigheden havde anmeldt at have seet ombord paa et amerikansk Skib, der laa under Lastning hos Hr. Veetch, et Antal Blokke med samme Mærke som de, om hvilke Processen dreier sig. Det er forøvrigt bedst, at allerede samtidigt med „Circassias“ Beslaglæggelse blev af Hr. Veetch uhindret indskibet større Partier Last af samme

Mærke i andre Fartøier. Ved Besøget ombord i det amerikanske Skib var Kapteinen ledsaget af sin Konsul, men begge bleve af Hr. Leetchs Formand holdte Pistolen for Panden med Trusel om at blive nedskudte paa Stedet, hvis de ikke strax forsoiede sig iland, og den amerikanske Kaptein, der havde indbudt sin norske Kollega, bad dem om at fjerne sig, forat ikke noget Drab skulde finde Sted paa hans Skib. Formanden blev ikke arresteret.

Enhver Kommentar til denne Historie er i Grunden overflødig. Det er kun i et halvt barbarisk Land som Mexiko, at Sligt kan passere, og hvad enten Hr. Leetch eller hans Modstandere bærer Skylden for det meget betydelige Tab, som synes at true Rhederiet, og for den uforsvarlige Udfærd mod Kapteinen, er der al Grund for Skibsrederne til idetmindste foreløbigt at refusere Certifikater, der bringe dem i Berørelse med ham.

Diplomatisk Mellemkomst er paafaldt og beredvilligen lovet; om den kan udrette Noget ligeoverfor de særlige Banffeligheder, som de berugtede mexikanske Retsforhold lægge i Veien, vil Tiden vise.

De forenede Riger ere repræsenterede ved en Vicekonsul i Minuatitlan og en Generalkonsul i Veracruz, men disse have Intet kunnet udrette. Generalkonsulatet er ulønnet, og dette er uheldigt; netop i et Land som Mexiko burde Embedet være ikke alene lønnet, men godt lønnet, saaledes at der kunde stilles Forbringer til dets Indehaver.

Mexiko besøges aarlig af et temmelig stort Antal norske Skibe, og vort Dragslag burde derfor vise sig der engang imellem; derved vilde Konsulernes Autoritet styrkes ganske betydeligt.

(Den vestl. Tidende.)

En Skolebog for den moderne religionsløse Skole. Hvor Skolen er bleven religionsløs, der bliver den ogsaa mere og mere religionsfiendtlig. Det viser sig overalt. De Nander, som det har lykkes at løse Skolen fra Kirken og drive Religionen ud af den, lader det ikke blive derved; de søger i altid fuldere Maal at paatrykke Skolen sit Billede. Med slaaende Klarhed viser dette sig i det Land, som her er gaaet i Spidsen, i Frankrige. Den nuværende vantro Styrelse har forbudt Kirken al Besatning med Skolen. Religionsundervisningen skal være en Privatsag, der ikke har Noget med Skolen at gjøre, men istedetfor den gamle kirkelige Katekismus er i Almue-skolen indført en ny Lærebog, og den er det ingen fri Sag at bruge, den er udtrykkelig paabudt. Den er forfattet af Paul Bert, den bekjendte Videnskabsmand og bekjendte Gudsfornegeter, som, dengang Gambetta raadede, en Tid ogsaa var Minister for Kirken og Skolen. Vi skal nu give vore Læsere en liden Mundsmag af denne nye Skolebog. Den er, som det sees, affattet i Spørgsmaal og Svar ligesom vor „Forklaring“.

Et Afsnit har til Overskrift: Om det, som man ikke ved.

Spørgsmaal: „Hvad er Gud?“ Svar:

„Jeg ved ikke.“

Sp.: „Hvem har skabt Verden?“ Sv.:

„Jeg ved ikke.“

Sp.: „Hvorfra kommer Menneskeheden? Hvor bliver der af den?“ Sv.:

„Jeg ved ikke.“

Sp.: „Naar og hvorledes er Mennesket kommet paa Jorden?“ Sv.: „Jeg ved ikke.“

Sp.: „Hvad sker efter Døden?“ Sv.: „Jeg ved ikke.“

Sp.: „Sammer du dig ikke over din Uvidenhed?“ Sv.: „Man behøver ikke

at flamme sig, om man ikke ved, hvad endnu Fjegen har kunnet vide."

Men er Bogen her uvidende, saa ved den i andre Stykker saameget mere, f. Ex.:

Sp.: „Har Dyrearterne altid været, hvad de nu er?" Sv.: „Nei, Fuglen, som flyver over vore Hoveder, var ikke altid Hersker i Luften."

Sp.: „Hvor var den da før?" Sv.: „Den befandt sig ved Foden af Trappestigen, hvor den ventede paa en gunstig Bending."

Sp.: „Hvad mener du?" Sv.: „I Begyndelsen var den et Krybdyr (Reptil). Og det urene Krybdyr levede med sine Slægtninger i Urverdenens lunkne Myrer."

Sp.: „Ved hvilken mærkelig Skjebne er det da kommet op af dem?" Sv.: „Der kom en Periode, da det instinktmæssig anende sin høiere Bestemmelse blev greben af Bømmelse ved sin elendige Tilværelse i Myren. Det følte Trang til at forandre sit Opholdssted og begyndte at drømme om Reiser i Luften."

Sp.: „Hvorhen kunde saadant taabeligt Drømmeri føre?" Sv.: „Drømmen under denne flade Hjernestaf var saa haardnakket, at Naturen tilsidst maatte føie sig derefter."

Sp.: „Hvad maatte Naturen føie sig efter?" Sv.: „Den evige Lov, Loven for Livets Udvikling, som er udbredt over alle Verdenen i saadan Fylde, at Alt gennemtrænges deraf, idet det stadig gaar under og atter fornøjes igjen."

Næst Rum indtager i denne Skolebog forholdsvis Kapitlet om „Revolutionen". Revolutionens Ret fremstilles som et Lægemiddel mod Statsmagtens Mis-

brug. Ved Revolutionen maa en Stats sygelige Tilstand læges. I dette Afsnit fordømmes paa det Stærkeste Frankriges Fortid under dets Konger. Al Frankriges Fremgang hidrører fra Republikken, alle dets Ulykker fra Monarkiet og Prestevældet.

Skolebogen slutter med atter at aftrykke Erklæringen om „Menneskerettighederne" fra den franske Revolutions Tid.

Saaledes stelles der med Skolen i den franske Republik, der, om man skal tro Blade som „Verdens Gang", „staar for Verdens Folkelags Dine som et straalende Vidnesbyrd om Frihedens Magt til det Gode." Det samme Blad føier til: „Her ser man 'lutherste' Blade slaa sig sammen med Jesuiterne, naar det gjælder at mistænkeliggjøre Republikanernes Arbejde for at skaffe Frankrige en god Folkestole." Nu, vi skal overlade vore Læsere Dommen; vi har ovenfor blot meddelt en Prøve af dette „Republikanernes Arbejde for at skaffe Frankrige en god Folkestole".

(Lutherst. Kirketidende, Kristiania.)

Memento mori. Den bekendte svenske Læge og Lærer Prof. Dr. P. A. Malmsten, der maatte tilbringe den sidste Tid af sit Liv i et Sindsygeasyl, havde mange lyse Mellemrum i sin Sygdom. I de sidste Timer, inden han vandrede bort, var han sig ogsaa fuldt bevidst og kjendte sin Hustru, sine Børn og sin Broder. Mærkelige vare da hans sidste Ord, der fortjene at lægges paa Hjertet af Mange, ikke mindst i vore Tider. De lød saaledes: „Det kan gaa an at leve uden Gud, men det er umuligt at dø uden ham." De citerede Ord anførtes ved Jordfæstningen i Klara Kirke i Stockholm. (Mgbl.)

Dypløsning paa Gaaden i No. 23.

No. 237. Staalpen.

„For Hjemmet“ i 1884.

Femtende Aargang.

„For Hjemmet“, et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning, vil med Aaret 1884 begynde sin 15de Aargang. Det vil, som før, udkomme med et Hefte paa 2 Ark i Omflag 2 Gange om Maanedens (15de og 30te) til en Pris af \$2.00 (til Norge og Danmark \$2.25) om Aaret i Forstud. Det anbefaler sig fremdeles paa det Bedste til kristelige Familiefædre og velartede Ungdom af begge Kjøen som et Blad, der i kristelig Aand søger at bringe interessant Underholdning og Belærelse ved et omhyggeligt Udvalg af ældre og nyere Literatur.

Præmier for Forskudsbetaling.

Udgiveren maa fastholde, at „For Hjemmet“ er sin Subskriptionspris værd og tør ikke love at fortsætte med at give Præmier. Imidlertid vil han endnu ved dette Aarskrifte som „Tak“ for Forskudsbetaling give dem, som fra nu af og indtil 31te Januar 1884 indsende sine \$2.00 i Forskud for 1884 (efter i Tilfælde at have opgjort alle gamle Restancer) Valget mellem følgende Skrifter:

To Søstre, Fortælling fra en norsk Fjeldbygd (4 Hefter af „For Hjemmet“ 1876);

Den augsburgske Bekjendelse (tilligemed Kirkens 3 Hovedsymboler);

En Skolelærer efter Herrens Hjerte, Fortælling af Fries;

Luthers lille Katekisme paa Engelsk.

☞ For at faa Præmien maa man inden 31te Januar 1884 gjøre op alle Restancer til „For Hjemmet“ og betale \$2.00 i Forskud for 1884.

Præmierne sendes dette Aar uden Ekstraporto. Hvis Abbonnten ikke nævner, hvilket af Præmiekrifterne han vil have, bliver en af de nævnte Fortællinger sendt. Modtagelse af Præmiebog gjælder som Kvittering.

☞ 7 forudbetalte Exemplarer af „For Hjemmet“ for 1884 sendes for \$12.00.

Klubagenter faa 1 Exemplar frit af 7 og en Præmie for hvert Exemplar.

☞ Man bør aldrig sende Penge i løse Breve, men bruge Money-Order, Draft paa Chicago eller registreret Brev.

☞ Præmiebøger kan ogsaa sendes til Norge og Danmark for Abbonnter der.

Idet alle „For Hjemmet“s Venner og Belyndere herved hjertelig takkes for enhver hvet Hjælp med Raad eller Daad, fremkommer herigjennem ogsaa en venlig Anmodning til Alle om, efter Tid og Leilighed, at gjøre ovenstaaende Betingelser bekjendte og gjøre sit Bedste for, at „For Hjemmet“ ikke alene maa kunne beholde de Abbonnter, det nu for Tiden har, men ogsaa i betydeligere Mon udvide sin Læsefreds, hvorved det vilde faa mere Kræfter og gjøre mere Gavn.

Adresse:

A. Thronsen, Box 1014, Decorah, Iowa.

Indhold: Helens Familie. — Har Mission nogenstunde været forsøgt i Patagonien og paa Sydlandet? — Den hette Orientalistkongres i Leiden. — En Fortælling om den spanske Armada. — Blandinger. — Opløsning paa Gaade. — „For Hjemmet“ i 1884.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Ser og tyvende Bind.

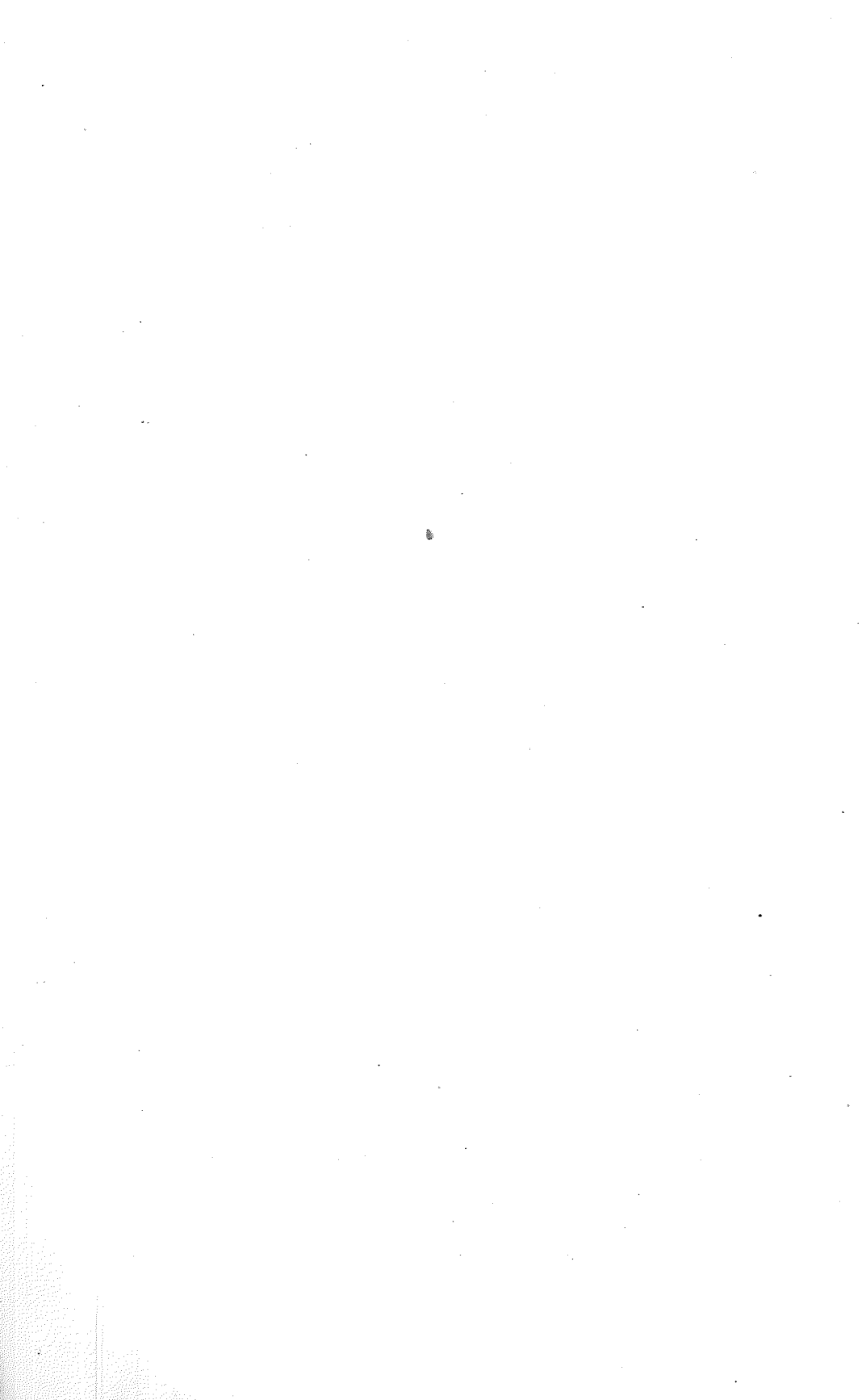
Udgivet af N. Thronsfen.

Decorah, Iowa.

Paa Udgiverens Forlag.

Trykt i den norske Synodes Trykkeri.

1888.

Indhold af 26de Bind.

	Side
Helenas Familie, Fortælling, 381, 413, 445, 477, 509, 541, 576, 605,	639, 669, 701, 733
Andvisning til Behandling af skindøde Drukne	400
Mere fra Georgia	401
Jensens Koralbog	406
Blandinger 407, 440, 474, 502, 568, 600, 664, 695, 755	
Gaader og Dpgaver 410, 442, 538, 602, 634, 666, 697, 729	
Opløsning paa Gaader 474, 570, 666, 729, 757	
Grønlands Østerbygd	504
Nordre Stillehavsbanen aabnet	568, 600
Opmuntring til Øvelse i Læsning (Digt)	428
Filip August af Frankrig og Ingeborg af Danmark 428, 472, 491, 523,	556, 573
Litterære Smaating	434, 595
Siam	435
Hjemme (Digt)	438
Reiseberetning fra Indien	463
Notitser	470, 601
Reisebilledringer fra Missionsmarken i Afrika	495, 529
Afsked fra Verden (Digt)	522
Strædderen i Pensja	534
A Statement to the Public (om Ødelæggelsen i Rochester)	538
Sagnet om Ribderen og Dragen	564
Noget om Havets Udseende	566
Et Folks Karakter og Tænkemaade afspejler sig i dets Sprog	592
Gud skal vise mig Veien, Fortælling, ...	597
Brev fra Sumatra	620
A Brown-Paper Parcel, a Narrative, ...	625
Den itubrudte Kuffte	633
Til Grundring om Luthers Fødsel (Digt)	637
Dr. Kaspar Kreuziger	655
Nordostpassagen og Handelen paa Sibirien	662

	Side
Et Besøg hos Fjeldlapperne.....	680
Den tydske Mynt, Fortælling,.....	684
Kuranstalt for Driftfældige.....	689
Nordenfjelds Togt til Østkysten af Grønland.....	693
Java og Sschia, Notits om Jordstjældene der,.....	695
Sam. Franklins Sparebank, Fortælling,.....	714
Om de nyere Undersøgelser i Grønland.....	722
Den sjette Orientalistkongres i Leiden.....	726, 750
Bog anmeldelse.....	729
Mission i Patagonien og paa Ildlandet.....	746
En Fortælling om den spanske Armada.....	753

R. F. Gibson,
JUSTICE OF THE PEACE,
INSURANCE, COLLECTING AGENT, REAL ESTATE.

Office in Adams Block, Winnebago St., DECORAH, IOWA

G. R. WILLETT.
N. WILLET.

ESTABLISHED
A. D. 1857.

Willett & Willett,

ATTORNEY'S AT LAW,
DECORAH, — — — — — IOWA.

Hans Johnsen,
SADELMAGER.

handler med

Sadler, Svøber, Bidfler etc.,
forfærdiger i sit eget Værksted efter Bestilling alle Slags Puder, Søleringe etc.
Decorah, — — — — — Iowa.

RUTH BROTHERS,

DECORAH, IOWA,

handler med Stangjern, Spiger og Glas, Høge- og Kaffeovne samt
Kobber- og Blikvarer, Gaardskredstaber og Værktøi, Bygningsmaterialier,
aasom Vinduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Blyhvidt og Nie.
Kobber- og Blikvarer repareres. Tagrender forfærdiges til billige Priser.

E. CUTLER ATTORNEY AT LAW & General Insurance Agent.
Office in Adams Block. DECORAH, IOWA.

Ældre Bind af „For Hjemmet“ (18. 19. 20. 21. 22. 23. 24.)
sendes portofrit for regulær Pris.

J. T. RELF,
PHOTOGRAF,

handler med Hammer, Lister, Albums, Fløiels-Indfatninger, Stereoskop-Billeder e
Gamle Billeder kopieres.

Smaa børn fotograferes ved den nye Methode langt hurtigere end før. Alle mine Negativbilleder retoucheres af den udmærkede Retoucher, Hr. Eugene Austin. Aflæg mig et Besøg. Mit Galleri er over Montgo merchs Drugstore,
Decorah, Iowa.

Kabringer

af Hvede og Rug, Honningfager, grovt og fint Rug- og Hvedebrød m. m.
anbefales fra

Hansen & Hutchinsons Damp-Bageri.

Water Street, Decorah, Iowa.

 Norske Stenrokker bages efter Bestilling.

99 CENT STORE 99

Det smukkeste Udvalg af Galanteri-Varer i Decorah, passende til Bryllups- og Høitidspræsentter og en elegant Samling af solbyleterede Varer forefindes altid. Her er ogsaa det rette Sted til at kjøbe Stambøger (Autographs), Photograf-Albums, Wafer, Toilet-Gjenstande, Lamper, Speile og musikalske Instrumenter. Billed-Kammer leveres efter Bestilling.

Agentur for Crown Sewing Machine.

A. N. Vance, Water St., Decorah, Ia.

C. C. COOK Optikus og Uhrmager, har tilsalgs Brillor de bedste i Handelen. Lomme- og Stue-Uhre repareres smukt. Læst ved Post Office, Decorah, Iowa.

Land til Salgs.

Undertegnede har til Salgs 40 Acres Land beliggende i Pleasant Township, Winneshiek County. Det sælges paa moderate Betingelser enten for Kontant eller paa Gjenstand, der kan lempes efter Kjøberens Ønske.

C. B. Johnson,

Office i Adams Block, Decorah, Iowa.

Afhandlinger og Fortællinger.

Billedhugger Thorvaldsen og hans Kunst, de asyriske Udgravninger og det gamle Testamente, de udmærkede Fortællinger Skovli-ljerne og Marie samt meget andet interessant Læsestof (6 Hefter af „For Hjemmet“) sendes portofrit for 50 Cents.

Adresse: R. Thronsen,

Box 1014, Decorah, Iowa.

Decorah Business College

tilbyder et omfattende praktisk Kursus for \$25.00 (Terminens Længde efter Enhvers Behov). Man kan begynde naarsomhelst hele Aaret igjennem, og Skolen har ogsaa en Klasse for Damer. Bestyreren er en Bogholder med 35 Aars Praxis. Skolens 9de Aars-Cirkulær sendes til Enhver, som derom henvender sig til Bestyreren

JOHN R. SLACK.

Iver Larsen
sælger udelukkende for Kontant og handler med
DRYGOODS, NOTIONS,
Færdiggjorte Klæder,
Hatte, Huer, Støvler, Sko, Kolonialvarer, etc. etc.
i Brødrene Gulliksons forrige Store.
Decorah - - Iowa.

A. C. Smith, M. D.,
Dien- og Dre-Læge.
Decorah - - Iowa.

Vi kan tilraade vore Læsere
at handle hos

BEN BEAR,
respektabel Klædehandler,

DECORAH, - - - - - IOWA.

Barerne ere just, hvad de udgives for, Priserne saa lave som muligt.

[14 24.]

Ny Möbelhandel.

J. JACKWITZ.
DECORAH, IOWA.

Alle Slags Møbler, saavel simple som fine og elegante, sælges til Ti
ders billigste Priser. Reparationer udføres.

Ligklister havees paa Lager. Begravelser besørages.

To Søstre, original Fortælling fra en norsk Fjeldbygd, (4 Hef-
ter af „For Hjemmet“) samt to ældgamle Sange
fornjede („Tolvtalvisen“ og „den gyldne ABC“), sendes portofrit for 30
Cents; Fortællingen alene for 25 Cts.. Sangene alene for 10 Cts.

Adresse: R. Thronde'n, Box 1014, Decorah, Iowa.

E. P. Johnson,
ATTORNEY AT LAW,
Adams Block. **DECORAH IOWA**

G. I. Wendling

forfærdiger

Kaleschevogne og Buggier
og forøvrigt alle slags Kjøretøier efter Bestilling.
Reparationer udføres.

Verksted paa Hjørnet af Washington St. og Broadway.

Decorah, Iowa.

ST. OLAF'S SCHOOL,

En lutherisk Højskole for Gutter og Piger,
Northfield, Minnesota.

Nye Terminer begynder i April, September og November. Betalingen er \$30.00 for Skoleaaret (10 Måneder) og for en Termin i Forhold. Kost billig.

Nærmere Underretning faaes ved Henvendelse til Bestyreren

Th. N. Mohn, Northfield, Minn.

E. P. Haugen,

— Eier af —

Decorah Marble Works.

Water St. - - - - - DECORAH, IOWA.

Jeg har sikret mig de bedste Arbeidere og kan udføre smukt og billigt Arbeide. Da jeg ogsaa har norske Stenhuggere, har Landsmænd den Fordel, at de kan faa sin Inscription feilfri, hvilket er aldeles umuligt, hvor man blot har Arbeidere af andre Nationer.

Som reisende Agenter har jeg engageret Hr. J. W. Hoy, Thorvald Ropsland, O. G. Arnesen og M. W. Ridder.

E. P. Haugen.

Enhver, som ønsker Gravstene, og ikke træffer min Agent, kan derom tilskrive mig, samt angive, hvor kostbar Sten han ønsker, og jeg skal da sende ham Tegninger med vedføjet Pris, hvorefter han kan sende mig tilbage det Exemplar, han udoelger, tilligemed Ordre og Inscription samt nærmeste Fragt-Office.

E. P. Haugen.

S. O. WILSON, MERCHANT TAILOR,

Verksted tværs over for *Woolen Factory Store,*

DECORAH, - - - - - IOWA.

Et smukt Udvalg af Tøier til Klædninger just modtaget. Alt Arbeide garanteres.